

Konsekvensutredning BFS 2024:1

– Boverkets föreskrifter och allmänna råd
om certifierade byggprojekteringsföretag

Titel: Konsekvensutredning BFS 2024:1 – Boverkets föreskrifter och allmänna
råd om certifierade byggprojekteringsföretag
Utgivare: Boverket, januari, 2024
Processnummer: 3.2.1
Diarienummer: 126/2023

Sammanfattning

Syftet med föreskriften om certifierade byggprojekteringsföretag är att göra de införda bestämmelserna i plan- och bygglagen (2010:900) om certifierade byggprojekteringsföretag tillämpbara.

Föreskriften bygger på ett certifierbart kvalitetsledningssystem och är uppdelat i två behörighetsklasser. I ”normal behörighet” ingår en- och tvåbostadshus med högst två våningar och i ”kvalificerad behörighet” ingår alla byggnader som omfattas av föreskriften.

De byggnader som omfattas av föreskriften är nybyggnad av bostadshus. Med bostadshus avses även byggnader som förutom bostäder innehåller lokaler, om lokalarean inte överstiger byggnadsarean. Dock ingår inte byggnader som kan innebära en komplicerad insats för räddningstjänsten i händelse av brand.

Flera typer av aktörer berörs av föreskriften. Främst de företag som väljer att certifiera sig och byggherrar som väljer att anlita sådant företag. Även kontrollansvariga och andra sakkunniga påverkas då de får nya affärsmöjligheter.

För kommunerna så kan arbetsinsatsen till viss del förändras samt att de måste lära sig en del nya rutiner för att hantera denna ärendetyp. Swedac och de certifieringsorgan som väljer att ackreditera sig får nya arbetsuppgifter som de kan ta betalt av, samt en del tillsynsansvar. Boverket behöver förvalta föreskriften, skriva vägledning och informera om denna nya aktörstyp.

De nya reglerna kommer att träda i kraft den 1 mars 2024.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Författningsförslag.....	6
2 Inledning.....	9
2.1 Läsanvisningar	9
2.2 Beskrivning av processen vid certifiering av byggprojekteringsföretag	10
2.3 Vad ska uppnås.....	11
2.4 Alternativa lösningar	12
2.4.1 Nollalternativ	12
2.4.2 Alternativa föreskriftsutformningar	12
2.5 Vilka som berörs av förslaget.....	15
2.6 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser	15
2.6.1 Företagen	16
2.6.2 Certifieringsorganen	16
2.6.3 Kommunerna	16
2.6.4 Staten	16
2.6.5 Övriga konsekvenser	16
2.7 Arbetsmetod och samråd	17
2.8 Att använda konsekvensutredningen	17
2.9 Begrepp	18
3 Rättsliga förutsättningar	19
3.1 Boverkets bemyndigande.....	19
3.2 Anmälan av tekniska regler	19
3.3 Anmälan av krav enligt tjänstedirektivet.....	19
3.4 Regeringens medgivande	19
4 Huvudsakliga remissynpunkter och Boverkets bedömning	21
4.1 Behörighetsklasser och byggnader som omfattas av föreskriften	21
4.1.1 Boverkets bedömning	21
4.2 Krav på kompetens	21
4.2.1 Boverkets bedömning	22
4.3 Krav på kvalitetsledningssystem	23
4.3.1 Boverkets bedömning	23
4.4 Rapporteringsskyldighet.....	23
4.4.1 Boverkets bedömning	23
4.5 Återkallande av certifiering	24
4.5.1 Boverkets bedömning	24
4.6 Konsekvenser för domstolar och enskilda	24
4.6.1 Boverkets bedömning	24
4.7 Synpunkter utanför remissen	25
4.7.1 Kommentarer från Boverket.....	25
5 Beskrivning av föreskriften	27
5.1 Behörighetsklasser vid certifiering	27
5.2 Krav på kompetens	28
5.3 Byggnader som omfattas av föreskriften	31
5.4 Kvalitetsledningssystem	32
5.4.1 Närmare beskrivning av föreskrifternas innebörd	33
5.4.2 Motiv till Boverkets föreskrifter	34
5.5 Rapporteringsskyldighet.....	35
5.6 Certifieringens giltighet.....	36
5.7 Återkallande av certifiering	36
6 Ikraftträdande och informationsinsatser	38
6.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	38
6.2 Informationsinsatser	38
7 Konsekvenser	39

7.1	Företag	39
7.1.1	Övergripande konsekvenser för företag	39
7.1.2	Vilka företag som berörs av föreskriftsförslaget	40
7.1.3	Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag	42
7.1.4	Andra kostnader och förändringar för företag	43
7.1.5	Hur företags konkurrensförhållanden påverkas	44
7.1.6	Annan påverkan på företag	45
7.1.7	Särskilda hänsyn till små företag	46
7.2	Certifieringsorganen	47
7.2.1	Kostnader för ackreditering	47
7.2.2	Möjlighet till utökad verksamhet	48
7.3	Personer med särskild kompetens	48
7.3.1	Särskilda krav på personcertifiering eller motsvarande kompetens	48
7.3.2	Ökad efterfrågan på certifierade kontrollansvarigas och sakkunnigas tjänster	49
7.4	Staten, regioner och kommuner	49
7.4.1	Ekonomiska konsekvenser för staten och statliga myndigheter	49
7.4.2	Ekonomiska konsekvenser för regioner	51
7.4.3	Ekonomiska konsekvenser för kommuner	51
7.5	Europeiska unionen	54
7.6	Miljö och klimat	55
7.7	Kulturmiljö samt arkitektur och gestaltad livsmiljö	55
7.8	Social hållbarhet	55
7.8.1	Personer med nedsatt funktionsförmåga	55
7.8.2	Barn och unga	56
7.8.3	Äldre	56
7.8.4	Integration och boendesegregation	56
7.8.5	Jämställdhet	56
7.8.6	Folkhälsa	56
7.9	Övrigt	57
7.9.1	Konsekvenser för bostadsbyggandet	57
8	Författningskommentarer	59
	Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av byggprojekteringsföretag	59
9	Referenslista	66
	Bilaga 1 Företag och näringsgrenar som potentiellt berörs	67

1 Författningsförslag

Förslag till Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av byggprojekteringsföretag

Boverket föreskriver följande med stöd av 10 kap. 23 § plan- och byggförordningen (2011:338).

Allmänt

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd om

1. certifiering av ett sådant certifierat byggprojekteringsföretag som avses i 9 kap. 32 b § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och
2. om vilka bostadshus som ska omfattas av 9 kap. 32 b och 32 c §§ och 10 kap. 25 a § PBL.

De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i denna författning. De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text.

Definitioner

2 § Termer och uttryck i denna författning har samma betydelse som i plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338).

Behörighetsklasser vid certifiering

3 § Certifiering får lämnas för

1. behörighet *Normal* för en- och tvåbostadshus med högst två våningar,
2. behörighet *Kvalificerad* för de byggnader som anges i 5 och 6 §§.

Byggnader som omfattas av föreskriften

4 § Bestämmelserna i 9 kap. 32 b och 32 c §§ och 10 kap. 25 a § plan- och bygglagen (2010:900), om certifierade byggprojekteringsföretag får tillämpas vid nybyggnad av bostadshus. Med bostadshus avses även byggnader som förutom bostäder innehåller lokaler, om lokalarean

1. högst motsvarar byggnadsarean, och
2. inte överstiger boarean.

Från lokalarean får dock undantas lokalkomplement och garage i källare.

5 § Trots 4 § får bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag inte tillämpas på byggnader som har krav på räddningshiss eller andra byggnader som kan innebära en komplicerad insats för räddningstjänsten i händelse av brand.

Krav på kompetens

6 § Ett certifierat byggprojekteringsföretag med behörighet *Normal* ska ha tillgång till

1. certifierad kontrollansvarig behörighet N enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:14) om certifiering av kontrollansvariga, eller personer med likvärdig erfarenhet och kompetens, och
2. personer med den kunskap och erfarenhet som behövs för att kunna bedöma de byggnader företaget enligt 9 § 2 avser att åta sig bedömning av.

Allmänt råd

Har en person flera behörigheter kan den tillgodose flera av de angivna kompetenserna.

7 § Ett certifierat byggprojekteringsföretag med behörighet Kvalificerad ska ha tillgång till

1. certifierad kontrollansvarig behörighet K enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:14) om certifiering av kontrollansvariga, eller personer med likvärdig erfarenhet och kompetens,
2. certifierad sakkunnig inom brandskydd behörighet K enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:17) om certifiering av sakkunniga inom brandskydd, eller personer med likvärdig erfarenhet och kompetens,
3. konstruktör med lägst högskoleingenjörsexamen med inriktning mot byggkonstruktion samt med minst sex års erfarenhet av projektering av byggnaders bärförmåga, stadga och beständighet, och
4. personer med den kunskap och erfarenhet som behövs för att kunna bedöma de byggnader företaget enligt 9 § 2 avser att åta sig uppdrag för.

Allmänt råd

Har en person flera behörigheter kan den tillgodose flera av de angivna kompetenserna.

Kvalitetsledningssystem

8 § Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska tillämpa ett certifierbart kvalitetsledningssystem.

9 § Kvalitetsledningssystemet ska innehålla en beskrivning av

1. kvalitetsmål och organisationsstruktur samt roller, ansvar och befogenheter vid bedömningen av att projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen (2010:900),
2. vilka kategorier av byggnader företaget avser att åta sig bedömning av,
3. vilka kompetenser som behövs enligt 6 § 2 och 7 § 4 för de byggnader företaget avser att åta sig bedömning av enligt punkt 2,
4. hur företaget kommer att säkerställa tillgång till kompetensen enligt 6 och 7 §§,
5. rutiner för fortbildning avseende för verksamhetsområdet relevanta lagar, förordningar och föreskrifter,
6. hur företaget ska säkerställa att projekteringen har utförts med rätt kompetens och på ett fackmässigt sätt,
7. hur kontrollen kommer att ske av den genomförda projekteringen så att den säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen, och
8. hur det ska dokumenteras vem som har utfört kontrollen och på vilket underlag kontrollen har skett.

Allmänt råd

Tillgång till kompetens kan säkerställas genom egen anställd personal eller genom avtal.

En beskrivning av hur kontrollen kommer att ske avser bland annat en beskrivning av i vilken utsträckning projekteringshandlingarna ska bedömas av annan personal än de som utfört projekteringen.

Rapporteringsskyldighet

10 § Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska varje år lämna in en rapport till certifieringsorganet om genomförda uppdrag som certifierat byggprojekteringsföretag. Rapporten ska innehålla uppgift om fastighetsbeteckning samt kontaktuppgifter till beställare för varje genomfört uppdrag. Rapporten ska även innehålla uppgifter om förändringar avseende de personer som behövs enligt 6, 7 och 9 §§.

11 § Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska snarast underrätta certifieringsorganet om det kommer till företagets kännedom att ett uppdrag som företaget ansvarat för

1. har nekats slutbesked, eller
2. inom ramen för byggnadsnämndens tillsyn blivit föremål för förelägganden eller förbud under byggprocessen eller i efterhand.

Certifieringens giltighet

12 § Certifiering för ett certifierat byggprojekteringsföretag får medges för en period av högst tre år åt gången.

Återkallande av certifiering

13 § Den som har certifierat ett byggprojekteringsföretag får återkalla certifieringen om det certifierade byggprojekteringsföretaget

1. inte längre har tillgång till de i 6, 7 och 9 §§ angivna kompetenserna,
2. har erhållit certifieringen på felaktiga grunder.

Denna författning träder i kraft den 1 mars 2024.

2 Inledning

Detta kapitel beskriver bland annat Boverkets föreskrifter utifrån vad som särskilt regleras i 6 § 1, 2, 3 och 5 förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (konsekvensutredningsförordningen).

2.1 Läsanvisningar

När föreskrifter tas fram eller ändras finns det krav på vad som måste redovisas i en konsekvensutredning. Denna konsekvensutredning innehåller därför beskrivningar och svar som särskilt regleras i 6–8 §§ i konsekvensutredningsförordningen. Konsekvensutredningen innehåller också andra överväganden utifrån vad som regleras i exempelvis förordningen (2022:208) med instruktion för Boverket.

Konsekvensutredningen är i huvudsak avgränsad till att redovisa konsekvenserna av Boverkets nya föreskrifter, och inte konsekvenserna av bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag som redan införts i plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. Konsekvenserna av ändringarna i PBL¹ och PBF har dock tagits upp om det bedömts vara av relevans för bestämmelserna i föreskriften. Det gäller till exempel om bestämmelserna bedömts förstärka vissa av de konsekvenser som följer av PBL och PBF.

I kapitel 1 redovisas Boverkets tillämpningsföreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag.

I kapitel 2 (detta kapitel) ges en problembeskrivning, syftet med föreskriften, vilka alternativa lösningar som har övervägts, vilka som berörs av föreskriften, arbetsmetod, remissförfarande samt en förklaring av olika begrepp som används.

I kapitel 3 redovisas de rättsliga förutsättningarna med bemyndiganden, och eventuella krav på anmälan av tekniska regler respektive anmälan av krav enligt tjänstedirektivet.

I kapitel 4 redogörs för huvudsakliga remissynpunkter och Boverkets bedömning av dem.

¹ Dessa konsekvenser finns beskrivna i regeringens proposition ”Certifierade byggprojekteringsföretag – en mer förutsägbar byggprocess (prop. 2021/22:212). Se även konsekvensbedömningen i Boverkets rapport 2017:23.

I kapitel 5 beskrivs och motiveras de olika lydelserna i föreskriften.

I kapitel 6 redovisas tidpunkt för ikraftträdande, övergångsbestämmelser samt vilka informationsinsatser som Boverket bedömer att den nya föreskriften ger upphov till.

I kapitel 7 redovisas de konsekvenser som Boverket bedömer att föreskriften medför.

I kapitel 8 redovisas författningskommentarerna, det vill säga en kortfattad beskrivning och förklaring av föreskriftens paragrafer.

I kapitel 9 redovisas en referenslista/källförteckning.

Bilaga 1 innehåller uppgifter om antalet företag och vilka branscher som kan beröras av föreskriften.

2.2 Beskrivning av processen vid certifiering av byggprojekteringsföretag

För att ett företag ska kunna verka som ett certifierat byggprojekteringsföretag måste det, som det framgår av benämningen, vara certifierat för uppgiften.

Certifieringen utfärdas av ett certifieringsorgan som prövar om det enskilda företaget uppfyller de krav som gäller för certifieringen. När det gäller certifierade byggprojekteringsföretag så är det Boverket som är bemyndigade att i föreskrift utfärda de preciserade certifieringskraven på kvalitetsledningssystem, kunskap och erfarenhet som företaget ska uppfylla för att bli certifierade för ändamålet, se **Fel! Hittar inte referenskälla..**² Det är alltså mot kraven Boverkets i föreskrifter som certifieringsorganet ska pröva det enskilda företaget.

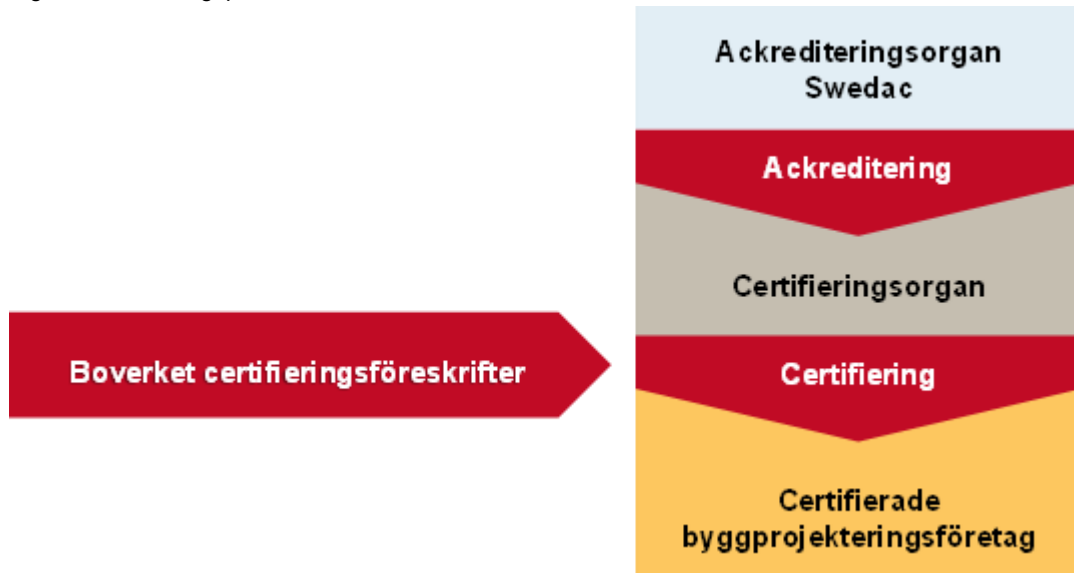
För att certifieringsorgan ska kunna utfärda certifieringar enligt en viss certifieringsordning, i detta fall Boverkets föreskrifter, så ska de vara ackrediterade för ändamålet. Ackrediteringar utfärdas av Swedac (Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll), som är en statlig myndighet och Sveriges ackrediteringsorgan. Swedac prövar om certifieringsorganet har bland annat de kunskaper och rutiner som krävs för att de ska få verka som certifieringsorgan inom ett visst område.

Swedacs arbete med ackreditering finansieras genom avgifter från de ackrediterade certifieringsorganen. Att erhålla och upprätthålla en ackreditering innebär därmed en kostnad för certifieringsorganet. Certifieringsorganen är företag som verkar på kommersiell grund och tar ut en avgift för att genomföra en

² 10 kap. 23 § PBF.

certifiering. För att det ska vara intressant för ett certifieringsorgan att upprätthålla en ackreditering för ett visst ändamål måste det alltså finnas ett visst antal, i det här fallet, företag som är intresserade att av att certifiera sig.

Figur 1. Certifieringsprocessen

2.3 Vad ska uppnås

Genom en ändring av PBL har det införts en möjlighet för byggherrar att använda sig av certifierade byggprojekteringsföretag. Det angivna syftet med lagändringen var:

att öka förutsägbarheten och effektiviteten i byggprocessen för de byggherrar som använder ett certifierat byggprojekteringsföretag och att underlätta repeterbara processer.³

PBL förutsätter att det ska finnas en möjlighet för företag att certifiera sig som certifierade byggprojekteringsföretag. För att de ackrediterade certifieringsorganen ska kunna börja certifiera byggprojekteringsföretag behöver Boverket såsom föreskrivande myndighet ta fram föreskrifter om:

- ett nytt certifieringssystem för byggprojekteringsföretag, och
- vilka bostadshus som ska omfattas av regleringen.

En förutsättning för att systemet ska fungera är att något certifieringsorgan väljer att ackreditera sig för ändamålet. Detta förutsätter i sin tur att tillräckligt många företag finner det intressant att certifiera sig som byggprojekteringsföretag. En viktig utgångspunkt vid utformningen av föreskriften har därför varit

³ Prop. 2021/22:212. S. 1. Certifierade byggprojekteringsföretag – en mer förutsägbar byggprocess

att formulera kraven på kompetens och övriga krav på ett sådant sätt att en certifiering blir ett attraktivt alternativ för tillräckligt många företag.

Kraven på de certifierade byggprojekteringsföretagen måste dock ställas på en sådan nivå att systemet inte förlorar i tilltro. Föreskriften ska inte medverka till att tillsynen över samhällets krav på byggnader försämras.

Boverkets utgångspunkt har varit att den bedömning, av den genomförda projekteringen, som de certifierade byggprojekteringsföretagen genomför ska hålla motsvarande kvalitet som den byggnadsnämnderna idag utför. Det innebär att någon höjd ambitionsnivå inte heller har eftersträövats och något sådant syfte har inte heller kommit till uttryck i förarbetena till lagändringen.

Föreskriften ska inte heller motverka det uttalade syftet med lagändringen.

2.4 Alternativa lösningar

2.4.1 Nollalternativ

Nollalternativet är att Boverket inte använder det bemyndigande som ges i 10 kap. 23 § PBF om att meddela certifieringsföreskrifter, vilket skulle innebära att certifierade byggprojekteringsföretag regleras enbart genom lag och förordning. Om Boverket inte beslutar om certifieringsföreskrifter så kan inte några företag certifiera sig som certifierade byggprojekteringsföretag. Därmed skulle den genomförda lagändringen bli verkningslös. Reglering är alltså nödvändigt. Det är inte möjligt att använda alternativa lösningar till regelskrivning så som enbart information och ekonomiska styrmedel.

2.4.2 Alternativa föreskriftsutformningar

Vad ska certifieringen omfatta

Boverket har övervägt alternativa utformningar, bland annat avseende frågan om vad certifieringen mer precist ska avse. Här kan man tänka sig några olika alternativ.

Ett första alternativ (Alternativ 1) är att utforma föreskrifterna så att certifieringen omfattar hela projekteringskedjan. Enligt detta alternativ blir byggprojekteringsföretaget ansvarigt för såväl utförandet av projekteringen samt ersätter byggnadsnämnden prövning av vissa av kraven vid bygglov och bedömningen inför startbeskedet.

Ett annat utformningsalternativ (Alternativ 2) är att certifieringen enbart ska ta sikte på om kraven enligt PBL kan antas komma att uppfyllas och att själva projekteringsarbetet i form av beräkningar med mera utförs av en annan aktör.

I detta fall kan det certifierade byggprojekteringsföretaget snarare betraktas som ett slags kontrollorgan.

Enligt ett tredje alternativ (Alternativ 3), vilket svarar mot det som Boverket valt att gå vidare med, utformas föreskriften så att ett certifierat byggprojekteringsföretag kan välja mellan de båda ovan angivna alternativen. Motiven för att Boverket valt det alternativet framgår nedan.

Alternativ 1: Certifieringen omfattar hela projekteringsprocessen

Enligt detta alternativ omfattar certifieringen hela projekteringskedjan, med de kompetenskrav som bör ställas utifrån detta, i byggprojekteringsföretagens kvalitetsledningssystem. Detta alternativ ligger i linje med det förslag som Boverket lämnade i den ursprungliga utredningen⁴ och är också det som bäst motsvarar benämningen ”byggprojekteringsföretag”.

Genom att låta kvalitetsledningssystemet omfatta hela processen så skapas ett sammanhållet kvalitetsledningssystem. Jämfört med den nuvarande situationen där det inte finns något krav på att projekteringen ska omfattas av ett kvalitetsledningssystem skulle detta innebära en kvalitetshöjning. Genom att företaget under projekteringsprocessen själv kan bedöma om en viss lösning motsvarar lagens krav ökar förutsägbarheten och minskar risken för ett omtag sent i processen som kan leda till förseningar. Men för att ett byggprojekteringsföretag själv ska kunna hantera hela processen så fordrar det att företaget har tillgång till en stor bredd av kompetenser.

Om Boverket skulle föreskriva om ett kvalitetsledningssystem som omfattar hela projekteringsprocessen och ställa krav på att byggprojekteringsföretaget måste ha tillgång till personal med rätt kompetens, skulle det begränsa antalet företag som kan tänkas certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Särskilt om de som kontrollerar projekteringen ska ha en självständig ställning gentemot de som utfört projekteringen. Det skulle göra det svårare för mindre bygg- eller projekteringsföretag att certifiera sig.

Alternativ 2: Certifieringen omfattar endast bedömningen av om PBL:s krav kan antas vara uppfyllda

Enligt detta alternativ avgränsas certifieringen till att omfatta den bedömning som byggnadsnämnderna nu gör. Det vill säga bedömningen av att projekteringen kan antas leda till att den färdiga byggnaden uppfyller utformningskraven enligt 8 kap. 1 § 1 och 3 PBL samt de tekniska egenskapskraven enligt 8 kap. 4 § PBL.

⁴ Boverkets (2017): En mer förutsägbar byggprocess – Förenklad kontroll av serietillverkade hus. Rapport 2017:23.

Genom att skapa en renodlad roll så skulle det bli en tydlig aktör på marknaden. En fördel med det här alternativet är att det bedöms möjliggöra för ett större antal företag att certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Ett mindre företag som saknar resurser att uppfylla föreskriftens krav på kvalitetsledningssystem och tillgång till kompetens, skulle då kunna välja att samarbeta med ett certifierat byggprojekteringsföretag. Ett sådant arbete kan vara rationellt vid ett seriebyggande då byggprojekteringsföretaget kan inskränka sin granskning till platsspecifika förutsättningar eller de modifieringar som gjorts jämfört med tidigare granskade projekt.

Detta alternativ kan dock antas vara mindre väl anpassat för ett företag som driver projekteringen i egen regi och önskar att kvalitetssäkra projekteringen på ett sådant sätt att en avslutande bedömning blir obehövlig.

Alternativ 3: En kombination av alternativ 1 och 2

Boverket bedömer att störst nytta kan uppnås om certifieringsreglerna utformas så att de möjliggör både alternativ 1 och 2. Ett företag som genomför projekteringen i egen regi kan välja att säkerställa att den färdiga byggnaden kan antas uppfylla PBL:s krav genom en sammanhållen process som beskrivs i ett kvalitetsledningssystem. Föreskriften medger också lösningar där olika företag kan välja att samverka om olika delar av processen.

Kvalitetsledningssystem och behörighetsklass

Boverket har även övervägt möjligheten att föreskriva om olika typer av kvalitetsledningssystem beroende på behörighetsklass. Vid möten med aktörer som är tänkbara kommande certifierade byggprojekteringsföretag har det framgått att medan större byggföretag inte sällan är certifierade enligt SS-EN ISO 9001:2015 Ledningssystem för kvalitet - Krav, ISO 9001, så är det mindre vanligt inom till exempel trähusbranschen och bland mindre företag. Till exempel bland företag i trähusbranschen som producerar seriebyggda småhus, är det vanligt att de har en certifierad tillverkningskontroll. Boverket har dock bedömt att enbart en certifiering av tillverkningskontrollen inte uppfyller de krav som kan ställas på ett kvalitetsledningssystem, eftersom ett certifierat byggprojekteringsföretag ska ha ett kvalitetsledningssystem som kontrolleras av ett organ ackrediterat enligt förordning (EG) nr 765/2008.

Andra alternativ som har övervägts

Även vid utformningen av andra bestämmelser i föreskriften än den om kvalitetsledningssystem har olika alternativa lösningar övervägts. Detta redovisas i kapitel 5 och behandlar bland annat vilken kompetens ett certifierat byggprojekteringsföretag ska ha tillgång till och vilka byggnader som ska omfattas av föreskriften.

2.5 Vilka som berörs av förslaget

De aktörer som berörs av föreskriften kan grovt delas in två grupper: de som påverkas av den administrativa delen i samband med införandet av föreskrifterna och de som berörs vid användandet av det nya regelverket. De som påverkas av den administrativa delen är staten genom bland annat Boverket och Swedac, samt certifieringsorganen.

De som påverkas vid användandet är främst de aktörer som väljer att certifiera sig som byggprojekteringsföretag eller som anlitar ett sådant företag. Dessa aktörer kan agera som byggherrar, entreprenörer eller byggföretag som uppför sådana bostadshus som omfattas av bestämmelserna enligt 4 och 5 §§ i föreskriften. Bland byggföretagen bedöms särskilt de som bygger enligt standardiserade och repeterbara processer vara en intressant målgrupp för att certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Även företag verksamma inom projektering av byggnader berörs av föreskriften, där särskilt större projekteringsföretag med mer allsidig projekteringskompetens bedöms vara en intressant målgrupp för att certifiera sig.

Kommunerna påverkas då de behöver ta fram nya rutiner som beskriver situationen då en byggherre anlitar ett certifierat byggprojekteringsföretag. Bland annat påverkas behovet av tillsyn. Läs om hur kommunerna påverkas av föreskriften i avsnitt 7.4.3.

Staten berörs genom Boverket och ackrediteringsmyndigheten Swedac. Även länsstyrelser och domstolar kan beröras vid eventuella överklaganden.

Även de kompetenser som föreskriften pekar på påverkas av regleringen. Kontrollansvariga, certifierade sakkunniga inom brandskydd eller motsvarande, samt konstruktörer pekas ut som nyckelkompetenser. Dessa aktörer kommer få nya affärsmöjligheter. Denna föreskrift påverkar även andra kompetenser på motsvarande sätt, så att det certifierade byggprojekteringsföretaget kan uppfylla 6 och 7 §§.

Generellt gäller för samtliga aktörer att konsekvenserna är beroende av i vilken omfattning som byggherrar kommer att använda sig av certifierade byggprojekteringsföretag.

2.6 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Kostnadsmässiga och övriga ekonomiska konsekvenser för de aktörer som berörs av föreskriften beskrivs kortfattat i detta avsnitt. Närmare överväganden finns i kapitel 7.

2.6.1 Företagen

För byggherrar och byggföretag som väljer att certifiera sig som byggprojekteringsföretag alternativt anlitar ett sådant företag för bedömningen av projekteringen, kan betydande merkostnader undvikas genom ökad förutsägbarhet i projekteringsskedet och att tiden fram till startbesked kan bli mer förutsägbar. Företagen får väga denna nytta mot kostnaderna för att certifiera sig i enlighet med kraven i föreskriften och andra interna kostnader som följer med rollen som certifierat byggprojekteringsföretag (se avsnitt 7.1.3–7.1.4).

2.6.2 Certifieringsorganen

För de certifieringsorgan som vill certifiera byggprojekteringsföretag kommer skillnaden ligga i om de redan idag är ackrediterade att genomföra certifieringar av kvalitetsledningssystem eller ej.

Läs mer om konsekvenserna för certifieringsorganen i avsnitt 7.2.

2.6.3 Kommunerna

Boverket bedömer att de kommunala byggnadsnämndernas arbetsinsats inför beslut om bygglov och startbesked minskar men endast marginellt. Sammantaget bedöms därför effekterna på byggnadsnämndernas arbetsinsats bli begränsade. Läs mer i avsnitt 7.4.3.

En kommun kan även beröras av föreskriften när kommunen är byggherre.

Föreskriften bedöms i sig inte inverka på den kommunala självstyrelsen.

2.6.4 Staten

De statliga myndigheter som berörs av föreskriften är Boverket och ackrediteringsmyndigheten Swedac. Boverket berörs då det krävs resurser att utveckla och förvalta författning och vägledning. Swedac påverkas då de bland annat ska ackreditera certifieringsorgan och utöva tillsyn.

Staten i egenskap av byggherre bedöms inte beröras av föreskriften.

Länsstyrelser och domstolar kan beröras vid eventuella överklaganden, men det bedöms endast vara marginellt.

Läs mer om hur staten påverkas i avsnitt 7.4.1.

2.6.5 Övriga konsekvenser

Föreskriften bedöms få små eller inga nämnvärda konsekvenser ur ett socialt hållbarhetsperspektiv, för miljö och klimat liksom för kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö.

Läs mer om övriga konsekvenser i kapitel 7.

2.7 Arbetsmetod och samråd

Boverket har under hösten 2022 tagit fram en förstudie om certifierade byggprojekteringsföretag.⁵ Därefter, under arbetets gång har Boverket genomfört möten med bland annat ackrediteringsmyndigheten Swedac, certifieringsorgan, branschorganisationer, byggföretag samt kommuners byggnadsnämnder och byggnadsinspektörer. Föreskriftsarbetet har även diskuterats på Boverkets byggråd.

Konsekvensutredningen med författningsförslag var ute på en öppen remiss från slutet av juni till oktober ut 2023, se vidare i kapitel 4 om de huvudsakliga remissynpunkterna och Boverkets bedömning. Utifrån detta har en bearbetning av det remitterade förslaget skett.

2.8 Att använda konsekvensutredningen

För att kunna tillämpa och fullt ut förstå innebörden i föreskrifterna räcker det inte alltid med att enbart läsa dem. Det finns olika metoder och tekniker för att tolka författningar som i många fall kan vara allmänt hållna. Om en författning är oklar eller om tillämparen av någon annan anledning vill få reda på syftet med en viss bestämmelse brukar ledning i första hand sökas i förarbetena.

När en myndighet tar fram föreskrifter eller allmänna råd ska myndigheten utreda vilka konsekvenser som kommer att uppstå av regeln enligt konsekvensutredningsförfordningen. Boverkets konsekvensutredningar kan användas som förarbeten och tolkningsunderlag till Boverkets föreskrifter och allmänna råd. Föreliggande dokument utgör en sådan konsekvensutredning.

I konsekvensutredningen har Boverket motiverat skälen för de införda bestämmelserna och i författningskommentarerna beskrivit de enskilda bestämmelserna i föreskriften. Därigenom kan denna konsekvensutredning användas som stöd för tillämpningen och rättsliga prövningar. Författningskommentarerna har som utgångspunkt författats

1. så att syftet med föreskriften framgår
2. med förklaring av hur de begrepp som används är avsedda att tolkas
3. med exemplifieringar.

Avsikten är dessutom att konsekvensutredningen ska ligga till grund för vägledningar som Boverket avser att utarbeta. Sådana vägledningar kan också kompletteras med ytterligare förklarande text och vid behov figurer, tabeller och liknande.

⁵ Boverket (2022): Certifierade byggprojekteringsföretag – Förstudie. Rapport 2022:18.

2.9 Begrepp

Termer och begrepp används i samma betydelse som i PBL och PBF.

Kravet på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga har av språkliga skäl på vissa ställen i denna rapport förkortats till att benämnas ”krav på tillgänglighet och användbarhet” eller ”krav på tillgänglighet”. Motsvarande gäller kravet på lämplighet för sitt ändamål, som förkortat benämns ”krav på lämplighet”.

3 Rättsliga förutsättningar

3.1 Boverkets bemyndigande

Boverkets bemyndigande att meddela föreskrifter finns i 10 kap. 23 § PBF. Genom den bestämmelsen får Boverket meddela tillämpningsföreskrifter om vad som ska krävas av ett certifierat byggprojekteringsföretag i fråga om kvalitetsledningssystem, kunskap och erfarenhet. Genom samma bestämmelse ges Boverket även bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka bostadshus som ska omfattas av bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag.

3.2 Anmälan av tekniska regler

Om en myndighet avser att fatta beslut om en teknisk regel eller ett datalokaliseringskrav som ska anmälas till Europeiska kommissionen eller WTO-sekretariatet, ska myndigheten i god tid underrätta Kommerskollegium om det förslag den har utarbetat (6 § första stycket förordningen [1994:2029] om tekniska regler).

Av 2 § 1 a förordningen (1994:2029) om tekniska regler framgår bland annat att med tekniska regler avses föreskrifter eller andra bestämmelser som utgörs av eller hänvisar till tekniska specifikationer eller andra krav och som är rättsligt eller faktiskt tvingande vid saluföring eller användning av en vara.

Föreskriften innehåller inte några sådana tekniska regler som avses i 2 § förordningen (1994:2029) om tekniska regler. Boverket bedömer därför att det inte behöver anmälas enligt förordningen om tekniska regler.

3.3 Anmälan av krav enligt tjänstedirektivet

Föreskriften innehåller regler som berör tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet. Boverket bedömer därför att föreskrifterna kommer att behöva anmälas enligt EU:s tjänstedirektiv⁶ och 2 § förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden. Föreskriften kommer att anmälas till Kommerskollegium för vidare anmälan till Europeiska kommissionen. Syftet med proceduren är att genom transparens förebygga uppkomsten av otillåtna handelshinder.

3.4 Regeringens medgivande

Boverkets föreskrift bedöms inte leda till sådana kostnadsmässiga konsekvenser för stat, kommuner eller regioner att regeringens medgivande behöver

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden.

inhämtas enligt förordningen (2014:570) om regeringens medgivande till beslut om vissa föreskrifter.

4 Huvudsakliga remissynpunkter och Boverkets bedömning

4.1 Behörighetsklasser och byggnader som omfattas av föreskriften

Flera remissinstanser anser att föreskriften bör avgränsas till att enbart omfatta en- och tvåbostadshus i högst två våningar. I så fall skulle en behörighetsklass vara tillräcklig. Andra anser att behörighetsklass **Normal** inte bör omfatta radhus eller kedjehus då en kvalitetsansvarig med behörighet N inte kan antas ha tillräcklig kompetens för att hantera dessa. Bland annat mark- och miljööverdomstolen anser att föreskriften inte bör omfatta byggnader som innefattar lokaler.

Ett flertal synpunkter från bland annat olika räddningstjänster och mark- och miljööverdomstolen berör vilka byggnader som med hänsyn till säkerhet vid brand inte bör omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag. Bland annat framförs det att bostadshus med en utrymningsstrategi som bygger på hjälp av räddningstjänsten inte bör omfattas. Det framförs också att räddningstjänsterna i ett tidigt skede behöver få kännedom om förutsättningarna för en räddningsinsats i komplicerade objekt.

4.1.1 Boverkets bedömning

Som framgår av avsnitt 5.3 var det lagstiftarens uttryckliga uppfattning att reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag även skulle kunna omfatta flerbostadshus och hus med en viss andel lokaler.

Boverket delar dock synpunkten att det i ett inledningsskede kan finnas skäl att införa ytterligare begränsningar när det gäller de ur brandteknisk synpunkt mest komplicerade byggnaderna. Det kan antas att det bara hade varit i sällsynta fall som reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag hade tillämpats på sådana byggnader som nu undantas från tillämpningen. Av det skälet kan förändringen anses ha begränsade konsekvenser för företagare.

När det gäller vilken kompetens som krävs för bedömning av de byggnader som omfattas av föreskriften tas det upp nedan i avsnitt 4.2.

4.2 Krav på kompetens

Av kommentarerna kan utläsas att merparten av remissinstanserna inte har tolkat kraven på kompetens så som Boverket avsett. Kommentarna kommer från kommuner, länsstyrelser, organisationer och företag. Kopplingen mellan förslagets övergripande krav i 2 § och de preciserade kraven i 7 § har inte

uppfattats. Enligt Boverkets tolkning kan detta vara ett av skälen till att kompetenskraven generellt anses vara för lågt ställda. Men även oberoende av detta anser flertalet remissinstanser att kraven på kompetens inte är tillräckligt preciserade. Många av dessa remissinstanser, huvudsakligen branschorganisationer och kommuner, har även uttryckt att fler särskilt utpekade kompetenser borde krävas.

Några remissinstanser, framför allt branschorganisationer och räddningstjänster, har detaljerade synpunkter på vilken nivå av personcertifiering som de utpekade kompetenserna i förslagets 7 § ska ha. Kraven anses för lågt ställda, och kopplingen till vilka byggnader som omfattas av certifieringen anges som motiv.

Flera remissinstanser har kommenterat användningen av vissa begrepp i förslagets 7 §, som ”tillgång till” och ”motsvarande”. De anses vara för oprecisa och kunna medge för vidlyftiga tolkningar.

4.2.1 Boverkets bedömning

I det remitterade förslaget angavs ett övergripande krav på kompetens. Kravet var delvis preciserat genom att ange särskilda krav på kompetens i en egen bestämmelse. Då detta upplägg visade sig vara svårt att tolka har Boverket gjort vissa ändringar, utan att det sakliga innehållet påverkas.

För att förtydliga kraven har det övergripande kravet på kompetens sammanförts med de särskilda kraven. Kraven för respektive behörighetsklass har delats upp och anges i olika paragrafer, 6 och 7 §§. Upplägget är att krav på vissa kompetenser anges särskilt och dessa ska företaget alltid ha tillgång till, som grundbemanning. För certifieringens båda behörighetsklasser ställs krav på kontrollansvarig och dennes kompetens innefattar även att kunna bedöma vilka övriga kompetenser som är nödvändiga i ett uppdrag. Företagen ska i sitt kvalitetsledningssystem beskriva vilka kategorier av byggnader man avser att åta sig bedömning av och vilka kompetenser som behövs för det, utöver de särskilt angivna. I tydliggörande syfte anges kopplingen mellan kraven på kompetens och kraven på kvalitetsledningssystemet i föreskrifterna.

Boverkets bedömning är att de krav på kompetens som ställs är väl avvägda och möjliga att specificera utifrån behovet. Kraven bedöms vara tillräckliga för de byggnader som får bedömas av certifierade byggprojekteringsföretag. När det gäller vilka byggnader som omfattas av föreskriften så diskuteras detta under 4.1 Behörighetsklasser och byggnader som omfattas av föreskriften.

I förtydligande syfte har även vissa redaktionella och språkliga ändringar gjorts jämfört med det remitterade förslaget, men utan att de har påverkan på föreskrifternas sakliga innehåll.

Närmare överväganden finns i 5.2.

4.3 Krav på kvalitetsledningssystem

Flera remissinstanser har framfört synpunkt om att andra kvalitetsledningssystem utöver ISO 9001 ska kunna tillämpas eller att byggprojekteringsföretaget ska kunna ha ett kvalitetsledningssystem som motsvarar ISO 9001 utan att vara certifierade enligt den certifieringsordningen.

Vidare framfördes synpunkter om krav på det tillämpade kvalitetsledningssystemet, till exempel hantering av risker med jäv, internkontroll, externa leverantörers kvalitetsystem, utveckling av kvalitetsprocesser och kontinuerlig kompetensutveckling.

4.3.1 Boverkets bedömning

Systemet med certifierade byggprojekteringsföretag bygger på certifiering av företagets kvalitetsledningssystem. Boverkets föreskrifter är inte en komplett certifieringsordning utan ger kompletterande krav som ska uppfyllas för certifierade byggprojekteringsföretag. Boverkets bedömning är att kravet enligt 8 § inte utesluter möjlighet för användning av annat kvalitetsledningssystem än ISO 9001.

En förutsättning är dock att det finns ett certifieringsorgan som ackrediterats för certifiering av sådant kvalitetsledningssystem. Enligt Swedacs ackrediteringsregister finns det i nuläget inte något certifieringsorgan som är ackrediterat för certifiering av något annat kvalitetsledningssystem. Beskrivning av certifierbart kvalitetsledningssystem i konsekvensutredningen förtydligas något.

Principerna för kvalitetsledning och certifiering enligt tillämplig certifieringsordning är enligt Boverkets bedömning omfattande och täcker in de framförda aspekterna.

4.4 Rapporteringsskyldighet

Flera remissinstanser, bland annat ett antal länsstyrelser, tvivlar på att de certifierade byggprojekteringsföretagen kommer att upprätthålla kravet i 11 § om att underrätta sitt certifieringsorgan vid tillsyn eller nekat slutbesked. I stället bör denna uppgift ligga hos kommunen. Någon remissinstans anser att rapporteringsskyldigheten bör begränsas till de fall där det är det certifierade byggprojekteringsföretagets verksamhet som föranlett ingripandet.

4.4.1 Boverkets bedömning

Boverket kan inte i en föreskrift om byggprojekteringsföretag reglera byggnadsnämndernas verksamhet. Att byggnadsnämndens har en

rapporteringskyldighet framgår dock av 9 kap 32 d § och 11 kap 34 a § PBL. Kraven i föreskriften är avsedd att komplettera kommunens rapporteringsskyldighet. Boverket anser att det är lämpligt att utforma företagens rapporteringskyldighet på ett entydigt sätt utan något bedömningsutrymme.

4.5 Återkallande av certifiering

Swedac anser att det finns en risk att de återkallandegrunder som anges i 13 § uppfattas som en uttömmande lista och föreslår därför att en tredje, mer generell, återkallandegrund läggs till.

4.5.1 Boverkets bedömning

Av 11 kap. 36 § PBL framgår det att en certifiering kan återkallas om företaget visat sig olämpligt för uppgiften. I föreskriften preciseras några fall av olämplighet. I propositionen till certifierade byggprojekteringsföretag exemplifieras andra fall av olämplighet.⁷ Att i föreskriften införa en generell återkallandegrund skulle därmed innebära en dubbelreglering med lag, vilket föreskrifter inte ska innehålla. Det finns dock skäl att förtydliga detta i författningskommentaren.

4.6 Konsekvenser för domstolar och enskilda

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att konsekvenserna för mark- och miljödomstolarna, liksom för enskilda, beskrivs mycket kortfattat i propositionen och att varken det nu remitterade förslaget eller propositionen innehåller någon närmare analys av domstolarnas tillämpning vid överklaganden av lov- och tillsynsärenden i de fall där ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts. Det saknas också en närmare analys beträffande enskildas, till exempel närboendes, tillgång till rättsmedel i de fall där ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts. Sådana analyser hade enligt domstolen varit önskvärda för att närmare kunna bedöma de föreslagna föreskrifterna och dess konsekvenser samt om dessa mål kan hanteras inom ramen för befintliga anslag.

4.6.1 Boverkets bedömning

Boverket har tagit utgångspunkt i den konsekvensbedömning som gjordes i propositionen inför lagändringen.⁸ Där gjordes bedömningen att ett eventuellt ökat antal överklagade tillsynsärenden, om uppfyllandet av byggreglerna, kommer att vara en försumbar andel av de överklagade tillsynsärendena i länsstyrelserna och domstolarna. De merkostnader som det systemet, med certifierade byggprojekteringsföretag, kan antas medföra för länsstyrelserna och mark- och

⁷ Prop. 2021/22:212 S. 52–53.

⁸ Prop. 2021/22:212, S. 42.

miljödömsstolarna bedömdes därför vara av så begränsad omfattning att de kan hanteras inom ramen för befintliga anslag. Vad gäller närboendes möjligheter till rättsmedel när ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts konstaterades i propositionen att vem som helst kan göra en tillsynsanmälan till byggnadsnämnden och framföra synpunkter på om till exempel inte utformningskraven på ändamålsenlighet och tillgänglighet uppfylls. Boverket bedömer inte att föreskriften i sig föranleder någon annan bedömning av dessa konsekvenser.

4.7 Synpunkter utanför remissen

Många remissinstanser har lämnat förslag som skulle förutsätta förändringar i lag eller förordning.

Flera remissinstanser kommenterar att systemet skulle kunna innebära en påtagligt ökad finansiell risk för en byggherre. Det är en följd av att denne kan tvingas till kostsamma ändringar i sent skede om byggnadsnämnden vid tillsyn eller kontroll i efterhand gör en annan bedömning än den som det certifierade byggprojekteringsföretaget gjort. En del av dem som framför dessa synpunkter föreslår att byggnadsnämnderna borde vara bundna av det certifierade byggprojekteringsföretagets bedömningar, eller att det vid kontroll och tillsyn skulle fordras särskilda skäl för att frångå det certifierade byggprojekteringsföretagets bedömningar.

Flera instanser har även lämnat synpunkter som snarare berör Boverkets nya byggregler eller hur denna föreskrift kommer att samspela med de nya byggreglerna. Bland de remissinstanser som framfört synpunkter beträffande samspillet så skiljer sig uppfattningarna åt huruvida tidpunkten för ikraftträdande av denna föreskrift är lämpligt vald.

4.7.1 Kommentarer från Boverket

Enligt propositionen till lagändringen om införandet av bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag bör en utvärdering av bestämmelserna genomföras så snart det finns förutsättningar för detta.⁹ En sådan utvärdering bör genomföras innan det övervägs om det finns skäl att förändra reglerna.

Konsekvensbedömningen avser enbart föreskriften och effekterna av den. Synpunkter på systemet med certifierade byggprojekteringsföretag som faller vid sidan om föreskriften beaktas därför inte inom ramen för denna konsekvensbedömning.

Boverkets bemyndigande medger inte föreskrifter om att det ska krävas särskilda eller synnerliga skäl för att byggnadsnämnden ska kunna frångå den

⁹ Prop. 2021/22:212 S. 30.

bedömning som det certifierade byggprojekteringsföretaget gjort. Enligt Boverkets bedömning är det inte heller aktuellt att föreslå eller hemställa om ändringar på lag- eller förordningsnivå.

5 Beskrivning av föreskriften

I Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av byggprojekteringsföretag meddelas föreskrifter om vad som i fråga om kunskap, erfarenhet och certifiering krävs av sådana byggprojekteringsföretag som avses i 9 kap. 32 b § PBL.

Föreskriften har två behörighetsklasser: en **Normal** för en- och tvåbostadshus med högst två våningar, samt en **Kvalificerad** för samtliga byggnader som omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag.

Vilka byggnader som ska omfattas av reglerna preciseras i 4 och 5 §§.

De kompetenser som byggprojekteringsföretagen i de olika behörighetsklasserna ska ha tillgång till preciseras i 6 och 7 §§. Att företagen ska ha ett kvalitetsledningssystem framgår av 8 § och i 9 § preciseras vad kvalitetsledningssystem ska omfatta. I 9 § ställs det bland annat krav på att byggprojekteringsföretagen ska beskriva vilka kompetenser de behöver ha tillgång till för att uppfylla kraven i 6 § 2 och 7 § 4. Det vill säga företagen ska beskriva vilka kompetenser de behöver ha tillgång till för bedömning av de byggnader som företaget avser att åta sig uppdrag för.

Föreskriften innehåller även regler om rapporteringsskyldighet, certifieringens giltighet och om återkallande av certifiering.

5.1 Behörighetsklasser vid certifiering

I föreskriften anges att certifiering får lämnas för två behörighetsklasser: **Normal** och **Kvalificerad**. **Normal** avser projektering av en- och tvåbostadshus med högst två våningar, medan **Kvalificerad** avser projekteringen av samtliga byggnader som omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag.

En utgångspunkt vid utformningen av föreskriften har varit att undvika att ställa kompetenskrav som går utöver vad som är motiverat med hänsyn till graden av komplexitet i projekteringen. Därmed undviks att kostnaderna för att kunna verka som ett certifierat byggprojekteringsföretag blir högre än nödvändigt.

Producenter av seriebyggda småhus har ansetts utgöra en viktig målgrupp för systemet med certifierade byggprojekteringsföretag. Med tanke på en- och tvåbostadshusens begränsade storlek och antal brandceller, etcetera, innebär projekteringen av dessa ofta mindre komplexa utmaningar jämfört med projekteringen av flerbostadshus. Av det skälet är det rimligt att införa en behörighetsklass anpassad till den lägre komplexiteten hos en- och tvåbostadshus.

Kategorin har avgränsats till byggnader med högst två våningar. Skälet för detta är att ökad höjd ger ökade vindlaster och därmed mera komplicerade konstruktioner.

Systemet med två behörighetsklasser, **Normal** och **Kvalificerad**, anknyter till ett flertal av Boverkets föreskrifter om personcertifieringar, till exempel för sakkunniga inom brandskydd¹⁰. Att begränsa behörighetsklassen **Normal** till byggnader med högst två våningar har också sin motsvarighet i föreskriften om certifiering av kontrollansvariga.¹¹

Boverket har också övervägt att införa en behörighetsklass Särskild för mer komplexa byggnader. Bedömningen är dock att det skulle medföra ökade administrativa kostnader för certifieringsorganen samtidigt som den kategorin skulle vara relevant för ett litet antal byggnader. I föreskriftens 9 § anges att det certifierade byggprojekteringsföretaget ska beskriva de kompetenser som behövs för de typer av uppdrag som företaget kommer att åta sig. Detta minskar också behovet av fler behörighetsklasser.

5.2 Krav på kompetens

Av PBL framgår att ett certifierat byggprojekteringsföretag ska ha förmågan att bedöma om kraven vid nybyggnad av sådana bostadshus som omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag kan antas uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 8 kap. 4 § PBL.¹²

I 6 och 7 §§ anges de kompetenser som byggprojekteringsföretagen i de olika behörighetsklasserna ska ha tillgång till.

Boverket har gjort bedömningen att ett certifierat byggprojekteringsföretag ska ha tillgång till vissa angivna kompetenser, som grundbemanning, för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Denna grundbemanning anges i 6 § 1 och 7 § 1–3. Syftet med grundbemanningen är att företaget ska ha en tillräcklig kompetens för att kunna avgöra vilken ytterligare kompetens som behöver anlitas för att göra bedömningen av om en byggnad kan antas uppfylla samhällets krav.

Behörighetsklass Normal

För byggprojekteringsföretag med behörighet **Normal** har Boverket bedömt att en certifierad kontrollansvarig med behörighet N, eller en person med likvärdig kompetens och erfarenhet, har den kompetens som behövs för att avgöra vilka ytterligare kompetenser som behöver anlitas. Boverket har även övervägt om

¹⁰ Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:17) om certifiering av sakkunniga inom brandskydd

¹¹ Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:14) om certifiering av kontrollansvariga.

¹² 9 kap. 32 b § PBL.

grundbemanningen skulle innefatta krav på personal med särskild kompetens inom bland annat lämplighet, tillgänglighet och ljusförhållanden. Men att ställa krav på att sådan kompetens alltid ska ingå i ett företags grundbemanning skulle i vissa situationer kunna innebära en oskälig merkostnad, särskilt för mindre företag. Det har också visat sig komplicerat att ställa krav på sådan kompetens så att den enkelt kan verifieras. Därför har Boverket valt att inte ställa ett sådant krav. Dock kan de ingå i de kompetenser som enligt företagets kvalitetsledningssystem behövs för bedömning av de byggnader man avser åta sig bedömning av.

Behörighetsklass Kvalificerad

För ett byggprojekteringsföretag med behörighet **Kvalificerad** är bedömningen att det minst ska ha tillgång till:

- certifierad kontrollansvarig behörighet K,
- certifierad sakkunnig inom brandskydd behörighet K, och
- konstruktör med lägst högskoleingenjörsexamen med inriktning mot byggkonstruktion samt med minst sex års erfarenhet av projekteringsarbete.

Personer med likvärdig kompetens och erfarenhet kan uppfylla kraven på certifierad kontrollansvarig och certifierad sakkunnig inom brandskydd.

Kompetenskraven

Kraven enligt 6 och 7 §§ innebär inte att de utpekade personerna ensamt ska stå för den kompetensen som behövs. Däremot ska företaget ha tillgång till tillräcklig kompetens för att kunna bedöma om projekteringen har utförts fackmässigt, så att den färdiga byggnaden kan antas uppfylla samhällets krav. I begreppet fackmässigt innefattas att projekteringen har utförts av personal med rätt kompetens och enligt vedertagna metoder.

Byggprojekteringsföretaget ska även ha tillgång till de kompetenser de behöver för att kunna bedöma de byggnader som företaget avser att åta sig uppdrag för. Detta regleras genom krav i 6 § 2 och 7 § 4, på tillgång till personer med den kunskap och erfarenhet som behövs för att kunna bedöma de byggnader som företaget enligt sitt kvalitetsledningssystem avser att åta sig bedömning av. I kvalitetsledningssystem ska byggprojekteringsföretaget beskriva vilka kompetenser företaget ska ha tillgång till för att uppfylla kraven i 6 § 2 och 7 § 4.

Utformningen av föreskriften möjliggör att byggprojekteringsföretaget vid behov kan anlita extern kompetens för att säkerställa att företaget har tillgång till tillräcklig kompetens för att hantera ett visst uppdrag. Med den angivna grundbemanningen säkerställs det att företaget har tillgång till personal med

tillräcklig kompetens för att avgöra vilka ytterligare kompetenser företaget behöver ha tillgång till i olika uppdrag.

Genom kopplingen till befintliga personcertifieringar blir systemet enklare att tillämpa för såväl certifieringsorgan, byggprojekteringsföretag som enskilda. I föreskriften ställs det dock inget krav på att personerna ska vara certifierade, det räcker att de har en likvärdig kompetens och erfarenhet. Skälet till detta är att det sakligt sett inte har någon betydelse om personernas kompetens prövas inom ramen för en personcertifiering eller i samband med certifiering och revision av ett byggprojekteringsföretag. Om en sakkunnig brandskydd väljer att arbeta heltid för ett personcertifieringsföretag är det inte heller självklart att personen uppfyller arbetskravet vid en omcertifiering. Formuleringen öppnar för att en sådan person ändå ska kunna godtas även om arbetskravet för en omcertifiering inte skulle anses vara uppfyllt.

När det gäller konstruktör finns det idag ingen personcertifiering som kan användas för att beskriva kravnivån. Som angetts ovan ska konstruktören ha en tillräcklig kompetens för att bedöma om projekteringen utförts på ett fackmässigt sätt av personal med en tillräcklig kompetens.

Boverket har övervägt om det skulle ställas krav på att kompetensen enligt 6 och 7 §§ skulle säkerställas genom anställd personal vid byggprojekteringsföretaget. Ett skäl till detta skulle vara att säkerställa kontinuitet och kunskapsöverföring inom det certifierade byggprojekteringsföretaget. Men då det idag är vanligt att kompetenser säkerställs genom underkonsulter, samverkansavtal eller andra liknande lösningar har bedömningen dock varit att en sådan regel skulle vara för begränsande.

Vilken typ av kompetens ett byggprojekteringsföretag behöver ha tillgång till varierar bland annat med hur företaget väljer att organisera sin verksamhet. Det är skillnad på om ett företag genomför hela projekteringen i egen regi eller om företaget enbart gör en bedömning av en projektering som har genomförts av ett annat företag. Det är också beroende av vilka kategorier av byggnader som företaget åtar sig bedömning av. Exempelvis kan ett företag behöva ha tillgång till kulturhistorisk kompetens om det har för avsikt att ägna sig åt flyttning av kulturbyggnader.¹³ Att i en föreskrift i detalj skildra vilka kompetenser ett företag behöver ha tillgång till är varken möjligt eller lämpligt. Därför anges det i 9 § att ett byggprojekteringsföretag ska redovisa vilka typer av uppdrag företaget avser att åta sig och vilka kompetenser som utifrån detta behövs för att byggprojekteringsföretaget ska kunna leva upp till kraven enligt 6 och 7 §§.

¹³ I PBL:s mening utgör flyttning av en byggnad en nybyggnad och omfattas därför av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag. Att detta varit lagstiftarens avsikt framgår också av prop. 2021/22:212.

Utifrån detta kan certifieringsorganen bedöma om byggprojekteringsföretagen uppfyller kraven för en certifiering. Det ger också ett underlag för certifieringsorganens revisioner av byggprojekteringsföretagen.

5.3 Byggnader som omfattas av föreskriften

Av 9 kap. 32 b § PBL framgår det att bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag är tillämplbara på bostadshus. I förarbetena till lagstiftningen anges det att med bostadshus avses även byggnader som till viss del innehåller lokaler för andra ändamål, men till övervägande del innehåller bostäder.¹⁴

Enligt 10 kap. 23 § PBF får Boverket meddela föreskrifter om vilka bostadshus som omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag.

I förarbetena exemplifieras vilka lokaler som bestämmelsen ska möjliggöra med kvartersbutik, restaurang eller frisörsalong, och i såväl den allmänna motiveringen som i författningskommentarerna talas det om lokaler i bottenvåningen. Som skäl för att tillåta en viss andel lokaler i bostadsbyggnaderna anges också att regeringen vill skapa möjligheter för hållbara och attraktiva stadsmiljöer.¹⁵

Mot bakgrund av förarbetsuttalandena samt att det uttalade syftet är att underlätta bostadsbyggandet¹⁶ anser Boverket att det är rimligt att avgränsa den tillåtna lokalarean i ett bostadshus som omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag till en yta som motsvarar byggnadens bottenvåning. Däremot anser inte Boverket att det finns skäl att styra var i byggnaden lokalerna lokaliseras, det kan till exempel vara aktuellt att förlägga en tandläkarmottagning till andra våningen. För att byggnader som har mindre än två fulla våningar behövs också en begränsningsregel om att lokalarean inte får överstiga bostadsarean.

I förarbetena gör regeringen också bedömningen att konsekvenserna av att alla typer av byggnader skulle omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag är svåra att överblicka. Enligt förarbetena gäller det särskilt för:

- mer komplexa byggnader,
- byggnader som innehåller samhällsviktiga funktioner, såsom sjukhus, och
- lokaler där många människor kan förväntas vistas samtidigt, såsom idrottsarenor.¹⁷

¹⁴ Prop. 2021/22:212, S. 22.

¹⁵ Prop. 2021/22:212, S. 22 och 50.

¹⁶ Prop. 2021/22:212, S. 21.

¹⁷ Prop. 2021/22:212, S. 21.

Enligt förarbetena till lagstiftningen bör systemet med certifierade byggprojekteringsföretag utvärderas så snart det finns förutsättningar för detta.¹⁸ Detta skulle kunna tala för att till en början utesluta byggnader med en högre grad av komplexitet framför allt med avseende på risk för allvarlig skada eller plötslig död. Skulle systemet sedan vid en utvärdering visa sig fungera som avsett skulle det då kunna utvidgas till att omfatta fler kategorier av byggnader.

Vilka byggnader som bör undantas från reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag är beroende på vilka kompetenskrav som ställs på de olika behörighetsklasserna. På det sätt som kravet på kompetens har utformats i föreskriften anser Boverket att undantaget kan inskränkas till att endast omfatta byggnader som har krav på räddningshiss eller andra byggnader som kan innebära en komplicerad insats för räddningstjänsten i händelse av brand. Det är rimligt att byggnadsnämnden får del av utformningen av dessa typer av byggnader i ett tidigt skede och att de kan samråda med räddningstjänsten om de tekniska egenskapskraven kan komma antas bli uppfyllda eller inte.

Krav på räddningshiss finns normalt för byggnader med fler än 10 plan eller för byggnader med en byggnadshöjd på cirka 30 meter eller mer. Lägre bostadshus än dessa där räddningstjänsten kan tillåtas assistera vid utrymning med stegutrustning är därmed möjliga att projektera med ett certifierade byggföretag. Det gäller även om utrymningen sker med ett så kallat Tr2 trapphus.

Exempel på andra byggnader med en komplicerad räddningsinsats, där projektering med certifierat byggföretag inte är möjlig, kan vara om byggnaden

- har långa tillträdesvägar till större källargarage,
- har lokaler med mycket stort personantal, eller
- har delar som är avsedd för personer som inte kan förväntas utrymma själv eller med hjälp av tillgänglig personal.

5.4 Kvalitetsledningssystem

Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska ha ett certifierbart kvalitetsledningssystem som kontrolleras av ett organ ackrediterat enligt förordning (EG) nr 765/2008. Detta följer av regleringen i PBL. Det kvalitetsledningssystem som används ska säkerställa att de byggnader som projekteras kan antas komma att uppfylla utformningskraven på lämplighet och tillgänglighet enligt 8 kap. 1 § 1 och 3 PBL samt de tekniska egenskapskraven enligt 8 kap. 4 § PBL.

¹⁸ Prop. 2021/22:212, S. 30.

Systemet med certifierade byggprojekteringsföretag bygger på certifiering av företagets kvalitetsledningssystem. Kravet på certifiering av ett ackrediterat certifieringsorgan enligt (EG) nr 765/2008 innebär att det certifierade byggprojekteringsföretaget ska tillämpa ett kvalitetsledningssystem som genomgått en granskning för att möjliggöra certifiering under ackreditering. Kvalitetsledningssystem enligt den internationella standarden ISO 9001 är idag det enda system för kvalitetsledning som uppfyller detta. Kravet enligt 8 § utesluter inte möjlighet för användning av annat kvalitetsledningssystem än ISO 9001 förutsatt att det finns ett certifieringsorgan som ackrediterats för det.

Ackreditering är ett globalt system som bygger på internationella standarder. För att bli ackrediterad provas kompetens, rutiner och metoder så att alla kvalitetskrav uppfylls enligt en standard. Därefter kontrollerar ackrediteringsorganet, i Sverige Swedac, regelbundet att aktören fortsätter att leva upp till kraven för sin ackreditering. Generella krav som ska uppfyllas för att ackreditering ska kunna utfärdas finns i Swedacs föreskrifter och allmänna råd om ackreditering, STAFS 2020:1. Krav på organ som reviderar och certifierar ledningssystem finns i SS-EN ISO/IEC 17021–1:2015 Bedömning av överensstämmelse - Krav på organ som reviderar och certifierar ledningssystem - Del 1: Krav, ISO/IEC 17021–1.

ISO 9001 anger generella krav på kvalitetsledningssystem för att visa att organisationen ständigt kan erbjuda produkter och tjänster som uppfyller kundkrav och tillämpliga författningskrav. Vid certifiering av byggprojekteringsföretag ska certifieringsorganet även bedöma byggprojekteringsföretagets kvalitetsledningssystem utifrån de kompletterande krav som ges i föreskriften.

5.4.1 Närmare beskrivning av föreskrifternas innebörd

Av byggprojekteringsföretagets kvalitetsledningssystem måste först och främst framgå på vilket sätt som kvalitetssäkringen görs och av vem.

Kvalitetsledningssystemet ska innehålla rutiner, bland annat för hur bedömningen av projekterings kvaliteten ska gå till. Bedömningen ska säkerställa att projekteringen har utförts på ett fackmässigt sätt, det vill säga av personer med rätt kompetens och enligt vedertagna metoder, så att den färdiga byggnaden kan antas uppfylla samhällets krav.

Kvalitetsledningssystemet behöver också innehålla en beskrivning av i vilka situationer projekteringshandlingarna ska kontrolleras av andra än den som utfört projekteringen. Kvalitetsledningssystemet ska även innehålla rutiner om regelbundna utvärderingar, där det anges hur resultaten av genomförda utvärderingar ska användas för den fortlöpande styrningen av processen.

Kvalitetsledningssystemet måste säkerställa att byggprojekteringsföretaget har tillgång till den kompetens som krävs, enligt 6 och 7 §§ föreskriften, för att kunna säkerställa att projekteringen kan antas uppfylla utformningskraven och de tekniska egenskapskraven enligt PBL. Det ska beskrivas om kompetensbehovet tillgodoses genom egen personal, konsultavtal eller vid behov inhyrda konsulter.

Kvalitetsledningssystemet ska beskriva och precisera hur ansvar, befogenheter och samband mellan de personer som är involverade i bedömningen av om den genomförda projekteringen kan antas leda till att byggnaderna kommer att uppfylla utformningskraven och de tekniska egenskapskraven.

Av kvalitetsledningssystemet ska vidare framgå hur företaget kan säkerställa att projekteringen utförts med rätt kompetens och på ett fackmässigt sätt, oavsett om företaget självt utfört projekteringen eller om den gjorts av annan aktör. Det ska även finnas en beskrivning av kvalitetsmål och organisationsstruktur samt roller, ansvar och befogenheter vid bedömningen av att projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla kraven i PBL. Det ska även finnas en beskrivning av hur det ska kontrolleras att den genomförda projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla PBL:s krav. Företagets kvalitetsledningssystem ska även innehålla rutiner för hur fortbildning avseende relevanta lagar, förordningar och föreskrifter ska ske.

Slutligen ska det i kvalitetsledningssystemet finnas en beskrivning av hur ett beslut fattas om att en projektering kan antas leda till att en byggnad uppfyller utformningskraven och de tekniska egenskapskraven. Det ska framgå på vilka grunder beslutet fattas, hur detta dokumenteras och arkiveras.

5.4.2 Motiv till Boverkets föreskrifter

En viktig utgångspunkt för Boverket har varit att certifieringsorganens tillsyn och revision ska kunna ske på ett så smidigt och standardiserat sätt som möjligt i syfte att begränsa företagens certifieringskostnader. Genom att ställa krav på ett certifierbart kvalitetsledningssystem samt kompletterande krav enligt Boverkets föreskrifter så bedömer Boverket att tillsynen underlättas.

I samband med externa möten som Boverket genomfört under arbetet med föreskriften har det framkommit att det bland större bygg- och projekteringsföretag är relativt vanligt att man redan är certifierad enligt ISO 9001, vilket innebär en kostnadsmässig fördel om man överväger att certifiera sig som byggprojekteringsföretag enligt Boverkets föreskrifter.

Samtidigt har det också framkommit att certifiering enligt ISO 9001 eller motsvarande är mindre vanligt bland exempelvis trähusföretag som bygger småhus med standardiserade och repeterbara inslag i tillverkningsprocessen. Bland

dess företag förekommer i stället att man har certifierat tillverkningskontrollen eller har annat kvalitetssystem som är anpassat för den tillverkning man bedriver.

Boverket har därför övervägt att formulera kravet på ett certifierbart kvalitetsledningssystem, som kan vara ISO 9001 eller motsvarande, så att det endast ska omfatta byggprojekteringsföretag med certifieringsbehörighet kvalificerad. De som enbart projekterar och/eller bygger småhus och certifierar sig enligt behörighetsklassen **Normal** skulle få använda sig av annat system som matchar den bedrivna verksamheten och inte behöva använda ett certifierbart kvalitetsledningssystem av den typ som föreskrivs.

Certifieringsorgan måste ackreditera sig enligt förordningen (EG) 765/2008 mot en standard som uppfyller denna förordning för att kunna certifiera byggprojekteringsföretag. Detta leder till att Boverket bedömer att exempelvis certifiering av tillverkningskontroll inte utgör ett sådant kvalitetsledningssystem. Därför har Boverket valt att föreskriva om samma krav på kvalitetsledningssystem och dess innehåll oavsett vilken behörighetsklass man har eller vilken typ av tillverkningsprocess man har.

5.5 Rapporteringsskyldighet

Enligt föreskriften ska det certifierade byggprojekteringsföretaget varje år lämna in en rapport till certifieringsorganet om genomförda uppdrag. Rapporten ska dessutom innehålla uppgifter om förändringar avseende personal och tillgång till kompetens som påverkar företagets förmåga att uppfylla föreskriftens krav. Boverket bedömer att certifieringsorganet behöver få kännedom om detta inför revisionstillfällena, för att kunna bedöma om det påverkar företagets förmåga att uppfylla kompetenskravet.

I föreskriften ställs det även krav på att byggprojekteringsföretaget snarast ska underrätta certifieringsorganet om det kommer till företagets kännedom att ett projekt som företaget ansvarat för nekats slutbesked eller blivit föremål för förelägganden eller förbud från byggnadsnämnden under byggprocessen eller i efterhand. Detta ska göras så snart som möjligt, alltså inte bara i den årliga återrapporteringen. Då sådana förhållanden kan vara skäl för certifieringsorganen att ompröva den meddelade certifieringen är det angeläget att det snarast kommer till certifieringsorganets kännedom.

Boverket har övervägt om kravet är onödigt mot bakgrund av att byggnadsnämnden enligt 11 kap. 34 a § PBL ska rapportera till certifieringsorganet om ett certifierat byggprojekteringsföretag har gjort en uppenbar felbedömning av kraven i 8 kap. 1 § 1 eller 3 eller 8 kap. 4 § PBL. Då det inte är självklart hur uppenbarhetskriteriet ska tolkas och då det av formella skäl kan dröja innan

byggnadsnämndens rapport inkommer till certifieringsorganet, så anser Boverket det skäligt att även ålägga det certifierade byggprojekteringsföretaget en rapporteringsskyldighet.

5.6 Certifieringens giltighet

Certifieringen har enligt föreskriften en giltighetstid på tre år. Det gäller för båda behörighetsklasserna.

Boverket har övervägt en längre giltighetstid, på upp till fem år, vilket är den giltighetstid som gäller för ett antal av de personcertifieringar Boverket har utfärdat föreskrifter för. En längre giltighetstid skulle kunna motiveras med att det bör innebära lägre certifieringskostnader för byggprojekteringsföretagen.

Vid möte med certifieringsorgan som utför revisionerna av standardiserade kvalitetsledningssystem, som till exempel ISO 9001, har det angetts att revisionen av ledningssystem görs utifrån en treårscykel. Efter tre år görs en mer omfattande revision i samband med omcertifieringen.¹⁹ Vid en femårig giltighetstid för byggprojekteringsföretagens certifiering skulle revisionen inte kunna ske samordnat med annan revision av ledningssystem. Detta skulle komplicera certifieringsorganens revision av de certifierade byggprojekteringsföretagen och troligen öka revisionskostnaderna. Därför har en treårig giltighetstid valts.

5.7 Återkallande av certifiering

Av föreskriften framgår att den som har certifierat ett byggprojekteringsföretag får återkalla certifieringen om företaget inte längre har tillgång till de i 6 §, 7 § och 9 § 3 angivna kompetenserna, eller om det visar sig att certifieringen erhållits på felaktiga grunder. Den föreslagna bestämmelsen om när återkallande kan ske är i enlighet med regleringen i ackrediteringsstandarden ISO/IEC 17021–1.

Mot bakgrund av bestämmelserna i ackrediteringsstandarden ISO/IEC 17021–1 har Boverket övervägt behovet av att reglera återkallande av certifiering men har bedömt att föreskriften innehåller preciseringar och förtydliganden som underlättar tillämpningen.

Av 11 kap. 36 § PBL framgår det också att en certifiering kan återkallas om företaget visat sig olämpligt för uppgiften. Detta är skälet till att olämplighet i

¹⁹ Krav på de ackrediterade certifieringsorganens revisionsprogram regleras genom Swedacs föreskrifter och allmänna råd om ackreditering (STAFS 2020:1) och ackrediteringsstandarden SS-EN ISO/IEC 17021–1.

föreskriften inte tas upp som ett skäl att återkalla en certifiering. Sådant som regleras i lag ska inte återupprepas i en föreskrift.

Olämplighet kan bestå i att företaget i sin roll som certifierat byggprojekteringsföretag brustit i kontrollen genom att ha utfärdat felaktiga eller falska intyg. Olämplighet kan också vara att företaget varit oskicklig eller gjort missbedömningar i arbetet som lett till att projekt nekats slutbesked. Oskicklighet och missbedömningar som lett till att en byggnadsnämnd ingripit med förelägganden och förbud under byggprocessen eller vid tillsynen i efterhand kan också bedömas som att företaget är olämpligt. Även ekonomiska oegentligheter eller ekonomiskt obestånd kan föranleda återkallelse av certifiering.

6 Ikraftträdande och informationsinsatser

Detta kapitel beskriver ikraftträdande och informationsinsatser, som särskilt regleras i 6 § 7 förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning.

6.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regelverket om certifierade byggprojekteringsföretag i PBL och PBF trädde i kraft den 1 augusti 2022. Boverkets föreskrifter planeras att träda i kraft den 1 mars 2024.

Efter att föreskrifterna trätt i kraft måste certifieringsorganen ges tid att ackreditera sig och företag ges tid att certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Detta innebär att systemet med certifierade byggprojekteringsföretag tidigast kan börja tillämpas under den första halvan av 2025.

Det saknas övergångsbestämmelser i PBL och PBF. Boverket ser inte heller något behov av övergångsregler till föreskriftsförslaget.

6.2 Informationsinsatser

Boverket bedömer att kännedomen om certifierade byggprojekteringsföretag och bestämmelserna om sådana företag är låg i byggsektorn. Utan ett tillräckligt stort antal företag som känner till systemet och ser det som intressant att certifiera sig som byggprojekteringsföretag, så finns det en uppenbar risk att inget certifieringsorgan väljer att ackreditera sig för ändamålet. Boverket bedömer därför att det finns ett stort behov av informations- och kommunikationsinsatser från myndighetens sida.

Information om certifierade byggprojekteringsföretag har spridits genom de möten som skett i samband med utarbetandet av föreskriftsförslaget. Informationsspridningen kommer att fortsätta efter det att föreskriften har beslutats, exempelvis genom vägledningstexter, webbseminarier och medverkan vid externa konferenser. Boverket kommer bland annat att ta fram vägledningstexter på PBL kunskapsbanken. Det kan även bli aktuellt med mer riktade kommunikationsinsatser mot sådana företag som kan tänkas vara intresserade av att certifiera sig för ändamålet, med särskilt fokus på företag som producerar seriebyggda bostadshus och större projekteringskonsulter.

7 Konsekvenser

Detta kapitel beskriver bland annat de konsekvenser som Boverkets förslag får för de aktörer som särskilt regleras i 6 § 6 samt 7 och 8 §§ konsekvensutredningsförfordningen.

7.1 Företag

Om föreskriftsförslaget kan få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt, ska konsekvensutredningen, enligt konsekvensutredningsförfordningen²⁰, i den omfattning som är möjlig, innehålla en beskrivning av:

1. Antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen. Detta beskrivs närmare i 7.1.2.
2. Vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader. Se 7.1.3.
3. Vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen. Se 7.1.4.
4. I vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen. Se 7.1.5.
5. Hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen i 7.1.6, och
6. Om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning i 7.1.7.

7.1.1 Övergripande konsekvenser för företag

För företagen innebär systemet med certifierade byggprojekteringsföretag ett alternativ som kan användas för bedömning av projekteringen, om man bland annat ser ekonomiska fördelar med detta. Det kan alltså antas att alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag endast kommer att väljas av företag som bedömer att nyttan överstiger de sammanlagda kostnaderna i form av certifieringskostnader och interna kostnader för att administrera systemet, och som beskrivs i avsnitt 7.1.3. De ekonomiska konsekvenserna av att använda sig av detta alternativ blir olika beroende på om man väljer att själv certifiera sig eller om man i stället anlitar ett certifierat byggprojekteringsföretag. Detta val kan antas bero på vilken av de berörda näringsgrenarna man själv verkar inom

²⁰ 6–8 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

eller vilken roll man har i byggprocessen. Det kan även antas bero på hur stort företaget är och vilka resurser och kompetenser som finns inom det egna företaget.

Vidare kan det antas att syftet med att använda sig av certifierade byggprojekteringsföretag beror på vilken roll företaget har och vilken verksamhet de driver. För en byggherre, eller exempelvis ett företag som producerar seriebyggda bostadshus, är det primära syftet förmodligen att uppnå en ökad förutsägbarhet inom projekteringskedjan med det vidare syftet att effektivisera och korta byggprocessen. För projekteringsföretagen kan det snarare handla om en möjlighet att utöka sin verksamhet genom att tillhandahålla en ny tjänst på marknaden.

Genom föreskriftsförslaget tydliggörs vilka särskilda kompetenskrav som måste vara uppfyllda och vad som måste finnas beskrivet i byggprojekteringsföretagets kvalitetsledningssystem, avseende rutiner och arbetssätt, för att kunna bedöma projekteringen på ett adekvat sätt. Boverket bedömer att kraven inte går utöver vad som krävs för att bedömningen av projekteringen ska kunna ske på ett adekvat sätt. Ett uttryck för detta är också fördelningen av kompetenskrav i två behörighetsklasser, som byggprojekteringsföretaget kan välja att certifiera sig för. För företag som enbart kommer att bedöma projekteringen av en- och tvåbostadshus är kompetenskraven jämförelsevis lägre vilket bidrar till att reducera certifieringskostnaderna för dessa företag.

7.1.2 Vilka företag som berörs av föreskriftsförslaget

Företag som väljer att certifiera sig eller anlita ett certifierat byggprojekteringsföretag

De aktörer som kan komma att anlita ett certifierat byggprojekteringsföretag eller välja att certifiera sig som ett sådant företag, kan agera som byggherrar, entreprenörer, seriebyggare eller andra byggföretag av bostäder. Bland företag som kan komma att certifiera sig ingår även företag verksamma inom byggnadsprojektering.

Företag som potentiellt kan beröras

Antalet företag som potentiellt kan beröras av föreskriftsförslaget, fördelat över antal anställda och per näringsgren, framgår av Bilaga 1. Enligt Statistiska centralbyråns företagsdatabas fanns år 2022 cirka 27 500 företag registrerade under näringsgrenen ”Entreprenörer för bostadshus och andra byggnader”²¹, medan 846 företag fanns registrerade under näringsgrenen ”Utvecklare av

²¹ Summan av alla registrerade företag verksamma inom SNI-kod 41.200.

byggprojekt”²². Av dessa är det enligt Boverkets bedömning särskilt företag som producerar seriebyggda bostadshus som bedöms vara mest aktuella för att certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Enligt SCB:s företagsdatabas finns det cirka 500 företag inom kategorin monteringsfärdiga trähus varav cirka 300 inte har någon anställd. Branschorganisationen TMF har cirka 100 medlemsföretag som tillverkar bland annat små- och flerbostadshus i trä. Dessa företag har knappt 7 800 anställda.

Vidare finns drygt 23 000 fastighetsbolag²³ (fastighetsägare av bostäder), som berörs av föreskriftsförslaget när de agerar byggherre och väljer att använda alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag. Även drygt 27 600 företag verksamma inom delar av näringsgrenen ”arkitekt- och teknisk konsultverksamhet” som innefattar byggnadsprojektering berörs potentiellt av förslaget.²⁴

Som framgår av Bilaga 1 utgörs den övervägande merparten av företagen i de berörda näringsgrenarna av företag som klassas som småföretag, det vill säga företag med färre än 50 anställda. För samtliga av de berörda branscherna är det endast en väldigt liten andel, mindre än en procent, av företagen som har 50 eller fler anställda²⁵. Det är även en liten andel som har fler än 10 anställda, i genomsnitt mindre än fem procent av alla företag, men med viss variation inom de berörda näringsgrenarna.

Av de företag som redovisats ovan är det enligt Boverkets bedömning främst företag som producerar seriebyggda bostadshus och företag verksamma inom byggnadsprojektering, främst större med mer heltäckande projekteringskompetens, som bedöms vara mest aktuella för att certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Även företag som inte själva certifierar sig utan i stället köper in denna tjänst från ett annat certifierat byggprojekteringsföretag, berörs indirekt av föreskriftsförslaget, eftersom det kan antas att förslagets bestämmelser får inverkan på det pris som denna tjänst kommer att betinga på marknaden.

²² Alla registrerade företag verksamma inom SNI-kod 41.100.

²³ SNI-kod 68.201.

²⁴ Summan av alla registrerade företag inom SNI-koder 71.110, 71.121, 71.124, 71.129 och 71.200.

²⁵ Enda undantaget är näringsgrenen ”Tekniska provnings- och analysföretag” där andelen medelstora och större företag är marginellt högre.

7.1.3 Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag

Kostnader för certifiering

Boverket ställer krav på ett certifierbart kvalitetsledningssystem som kontrolleras av ett ackrediterat certifieringsorgan²⁶ samt kompletterande krav på sakkunskap och erfarenhet som framgår av Boverkets föreskrift. I PBL ställs krav på att kvalitetsledningssystemet ska certifieras av ett ackrediterat certifieringsorgan enligt EU 765/2008. ISO 9001 är idag det enda kvalitetsledningssystem som uppfyller detta krav, se 5.4.

Boverket bedömer att många större företag redan är certifierade enligt detta system. Att redan vara certifierad enligt ISO 9001 ger en kostnadsfri fördel om man ansöker om att bli ett certifierat byggprojekteringsföretag, eftersom man då bara behöver betala den merkostnad som krävs för att bli certifierad enligt Boverkets kompletterande krav enligt föreskriftsförslaget. Merkostnaden beror på att de kompletterande kraven innebär att certifieringsorganet behöver lägga ner mer tid på revisionen.

De initiala kostnaderna för certifiering enligt ISO 9001 har tidigare bedömts till mellan 45 000–70 000 kr.²⁷ Därefter tillkommer en årlig kostnad på 15 000–30 000 kr under de två följande åren, samt en kostnad på 30 000–50 000 kr det tredje året då omcertifiering görs.²⁸ Kostnaderna gäller för ett mindre företag med cirka 20 personer involverade i projekteringen.²⁹ Boverket har efterfrågat uppdaterade kostnadsuppskattningar från certifieringsorganen som även väger in merkostnaden för att få certifieringen utökad i enlighet med de kompletterande kraven i föreskriften, men sådana uppgifter har inte gått att få fram.

Eftersom det kan vara kostsamt att upprätthålla en certifierad organisation kommer det troligen vara större företag som i första hand ser en ekonomisk fördel med att själva certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Större företag har också lättare att inom det egna företaget samla den kompetens som krävs för uppgiften att bedöma en given projektering. Men eftersom det i föreskriftsförslaget inte ställs krav på att byggprojekteringsföretaget behöver ha den erforderliga kompetensen anställd i företaget utan att denna i stället kan tillgodoses via avtal, möjliggörs även för fler mindre företag att certifiera sig och se en affärsnytta med detta. Mindre företag kan även välja att anlita ett externt certifierat byggprojekteringsföretag om de bedömer att det inte lönar sig att själva certifiera sig.

²⁶ Certifieringsorganet ska vara ackrediterat enligt förordning (EG) nr 765/2008.

²⁷ Varav 45 000–60 000 kr i rörliga kostnader och 0–10 000 i fasta kostnader.

²⁸ Varav 0–10 000 i fasta kostnader under år 1–3.

²⁹ Kostnadsuppgifter hämtade från Boverkets tidigare rapport 2017:23 och underlagsmaterial till denna.

Enligt uppgifter till Boverket är det inte ovanligt att företag utvecklat processer och arbetssätt som är i enlighet med standarden ISO 9001, även om man inte är certifierad enligt detta system. Det blir då ett mindre steg att certifiera sig enligt ISO 9001 och som byggprojekteringsföretag. För de företag som inte har uppbyggda processer enligt ISO 9001 kan det dock finnas en större kostnads-mässig tröskel med att certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Kostnader för internrevision och ökad administration

Att certifiera sig som certifierat byggprojekteringsföretag medför även ökade interna kostnader för bland annat uppbyggnad av företagets kvalitetsledningssystem. Företaget måste etablera rutiner och processer som säkerställer en tillräcklig kvalitet i bedömningen av projekteringen genom att uppfylla kraven i 6–9 §§ i föreskriftsförslaget, vilket innebär ökade kostnader. När kvalitetsledningssystemet är på plats tillkommer fortlöpande kostnader för intern revision och kontroller av att projekteringar sker i enlighet med kvalitetsledningssystemet. Det tillkommer även administrativa kostnader för till exempel rapportering om genomförda uppdrag som certifierat byggprojekteringsföretag till certifieringsorganet, enligt 10 § i förslaget.

Hur stora de interna merkostnaderna blir kommer an på om man redan är certifierad enligt ett kvalitetsledningssystem alternativt arbetar i enlighet med ett sådant system, eller om man inte gör det. För ett företag som inte redan är certifierat enligt ISO 9001 eller motsvarande kan den interna tidsåtgången/kostnaden för uppbyggnad inför certifiering enligt ett sådant system grovt uppskattas till ett personår, motsvarande 600 000–700 000 kr, medan den årliga kostnaden för internrevisioner med mera kan skattas till cirka 100 000 kr.³⁰ Dessa kostnadsuppgifter är dock något osäkra, och kostnaderna kan även antas variera kraftigt mellan olika företag. Om ett kvalitetsledningssystem redan finns på plats behöver inte tid och resurser läggas på uppbyggnad vilket annars medför en relativt stor initial kostnad. Det blir då fråga om jämförelsevis mindre kostnader för att anpassa rutiner och processer utifrån Boverkets kompletterande krav enligt 6–9 §§ i föreskriftsförslaget.

7.1.4 Andra kostnader och förändringar för företag

Som framgår av 9 § i föreskriften kan kompetenskraven säkerställas genom egen personal eller genom konsultavtal. Företag som väljer att bli certifierade byggprojekteringsföretag men som inte har tillgång till all erforderlig kompetens inom det egna företaget kommer att behöva anlita konsulter för att

³⁰ Kostnadsuppgifter hämtade från underlagsmaterial till Boverkets rapport 2017:23.

uppfylla kraven i 6 och 7 §§ och 9 § 3 i förslaget, med de kostnader som följer med detta.

Kostnaden för certifierade kontrollansvariga och sakkunniga eller andra personer med motsvarande kompetens och erfarenhet som erbjuder konsulttjänster inom projektering uppskattas till 1000 kronor per timme. Den totala konsultkostnaden för företaget beror på hur många konsulter som behöver anlitas för att bedömningen av projekteringen ska kunna genomföras och hur många arbetstimmar som åtgår för att utföra denna bedömning. Kostnaden beror även på om konsulter hyrs in på mera tillfällig basis eller om kompetensbehovet tillgodoses via fasta konsultavtal.

Aktörer som inte väljer att själva certifiera sig kommer i stället kunna anlita ett externt certifierat byggprojekteringsföretag. Detta kan till exempel vara en lösning för små företag som bedömer att certifieringskostnaden plus övriga interna kostnader som följer med certifieringen (se 7.1.3) blir för hög i förhållande till nytta med att certifiera sig. Kostnaden för att köpa in denna tjänst är svår att bedöma på förhand innan det etablerats en marknad för certifierade byggprojekteringsföretag.

7.1.5 Hur företags konkurrensförhållanden påverkas

I föreskriftsförslaget ställs krav på att ett certifierat byggprojekteringsföretag ska ha ett certifierbart kvalitetsledningssystem, vilket är en direkt följd av PBL, i praktiken ISO 9001 (jfr avsnitt 5.4). Detta krav innebär att de företag som redan är certifierade enligt ett sådant system, eller som etablerat motsvarande rutiner och processer, får en kostnadsmässig fördel gentemot andra företag som saknar detta och som vill certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Boverket bedömer även att denna konkurrensnackdel särskilt kan träffa företag verksamma inom trähusbranschen liksom mindre företag i allmänhet (se 7.1.6) då det, utifrån vad som framkommit under utredningen, är mindre vanligt att sådana företag använder ISO 9001 eller något motsvarande system.

Även föreskriftsförslagets bestämmelser om vilka byggnader som omfattas av regelverket om certifierade byggprojekteringsföretag, kan få påverkan på konkurrensen mellan företagen. I 4 § regleras hur stor andel av en bostadsbyggnad som får utgöras av lokaler för att certifierade byggprojekteringsföretag ska få användas. I 5 § anges att certifierade byggprojekteringsföretag inte får användas vid uppförande av byggnader som har krav på räddningshiss eller andra byggnader som kan innebära en komplicerad insats för räddningstjänsten i händelse av brand. Boverkets motiv till och överväganden bakom dessa avgränsningar framgår av avsnitt 5.3.

Företag som är inriktade på att projektera eller uppföra sådana byggnader som inte omfattas av bestämmelserna skulle därför kunna få en konkurrensnackdel gentemot företag som i större utsträckning kan använda sig av systemet med certifierade byggprojekteringsföretag. Å andra sidan bedömer Boverket att de föreslagna avgränsningarna enligt 4 och 5 §§ är rimliga och väl avvägda med hänsyn till det angivna syftet att underlätta bostadsbyggandet liksom övriga hänsynstaganden som kommer till uttryck i förarbetena och som diskuteras närmare i avsnitt 5.3.³¹

Boverket har, vid den närmare utformningen av föreskriftens krav på kvalitetsledningssystem och dess innehåll, sammanvägt olika syften och hänsyn. Å ena sidan syftar kraven i det föreskrivna kvalitetsledningssystemet mot en adekvat kvalitetsgranskning. Den består av en granskning av hur de certifierade byggprojekteringsföretagen genomför bedömningen av projekteringen i uppdrag som företaget åtar sig i egenskap av certifierat byggprojekteringsföretag. Å andra sidan syftar denna granskning till att på ett standardiserat sätt tillhandahålla underlag som förenklar för det granskande certifieringsorganet. Vilket även bidrar till att hålla nere certifieringskostnaderna för alla aktörer som vill certifiera sig. Detta möjliggör i sin tur för fler företag att kunna certifiera sig och se ekonomiska fördelar med detta alternativ.

7.1.6 Annan påverkan på företag

Möjlighet till mer förutsägbart och effektivare projekterings- och byggprocess

Genom att använda systemet med certifierade byggprojekteringsföretag kan en byggherre eller ett byggföretag undvika de eventuella merkostnader som är hänförliga till att byggnadsnämnder gör olika bedömningar och tolkningar av de tekniska egenskapskraven, samt utformningskraven på lämplighet och tillgänglighet. Som även framgår av Boverkets tidigare rapport³² utgör byggnadsnämnders olika bedömningar en tidsfördröjning i byggprocessen, då projekteringen behöver revideras eller ändras, den stora merkostnaden i sammanhanget.

Enligt uppgifter från trähusbranschen kan konsekvenserna av utdragna diskussioner om tolkningar, begäran om mer dokumentation och ändringar i utförande samt tekniska lösningar, bli att byggprojekt fördröjs allt från några veckor upp till ett halvår.³³ Detta innebär betydande merkostnader för berörda byggprojekt. I vissa fall är ändringar av byggnaden inte ens möjliga att genomföra, vilket i värsta fall medför att projekt inte kan förverkligas.

³¹ Prop. 2021/22:212, S. 21.

³² Boverkets rapport 2017:23.

³³ Möte med Trä- och Möbelföretagen (TMF), 2023-04-04.

Branschen bedömer att uppskattningsvis fem procent av alla byggprojekt behöver projekteras om som en följd av att byggnadsnämnderna gör olika bedömningar och tolkningar av dessa krav. Det är dock en ännu större del av bostadsproduktionen som påverkas av förseningar eftersom omprojektering stör det industriella produktionsflödet.

Det bör understrykas att det bara är med hänsyn till de ovan nämnda kraven som merkostnader orsakade av olika kommunala bedömningar kan sparas in genom att använda sig av ett certifierat byggprojekteringsföretag. För en aktör som väljer att certifiera sig som byggprojekteringsföretag eller anlitar ett sådant företag, utgörs nyttan således av att denna merkostnad kan sparas in. Denna nytta ska vägas mot kostnaden för att certifiera sig i enlighet med föreskriftsförslaget samt de ökade interna kostnader för internrevision och för att administrera systemet som följer med att agera som ett certifierat byggprojekteringsföretag.

Föreskriften bedöms i sig inte få någon direkt påverkan på hur stora tidsvinster och därmed kostnadsbesparingar som kan uppnås genom att problematiken med byggnadsnämndernas varierande tolkningar och bedömningar delvis kan undvikas genom användande av certifierade byggprojekteringsföretag. Däremot tydliggörs genom föreskriften vilka kompetenskrav som måste vara uppfyllda beroende på certifieringens behörighetsklass och hur dessa ska verifieras, vilket i sig bidrar till en mer effektiv hantering och ökad förutsägbarhet då alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag används.

7.1.7 Särskilda hänsyn till små företag

Små och medelstora företag

Som redovisats ovan (se 7.1.1) utgörs den helt övervägande delen av alla företag inom de berörda näringsgrenarna av små företag. Föreskriftens krav på kvalitetsledningscertifiering enligt ISO 9001 eller motsvarande system bedöms innebära relativt sett högre certifieringskostnader för mindre företag än för de större. Enligt uppgifter är det dessutom vanligare bland medelstora och större företag³⁴ att man redan är certifierad enligt ISO-standarder som till exempel ISO 9001, vilket ger dessa företag en kostnadsfri fördel om man vill certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Boverket har i föreskriftsförslaget tagit hänsyn till situationen för mindre företag, om än mera indirekt, genom att föreslå två olika behörighetsklasser vid certifiering med olika kompetenskrav. Det kan antas att små företag kommer

³⁴ Det vill säga företag med fler än 50 anställda. Se Bilaga 1 för mer information om fördelningen per storleksklass.

att vara överrepresenterade bland de som ansöker om att bli certifierade enligt behörighetsklassen **Normal**, där kompetenskraven enligt 6 § är jämförelsevis lägre.

Om kostnaderna för certifiering ändå bedöms som stora i förhållande till omsättningen, exempelvis för mindre företag, kan det vara ett ekonomiskt bättre alternativ att i stället anlita ett certifierat byggprojekteringsföretag för bedömningen av projekteringen. Detta skapar möjligheter för mindre företag som själv saknar förutsättningar att certifiera sig att ändå utnyttja systemet med certifierade byggprojekteringsföretag.

7.2 Certifieringsorganen

Certifieringsorganen är företag som verkar på kommersiell grund och tar ut en avgift för att genomföra person- eller företagscertifieringar. För att kunna certifiera byggprojekteringsföretag måste ett certifieringsorgan först ackreditera sig för ändamålet hos ackrediteringsorganet Swedac. För att systemet med certifierade byggprojekteringsföretag ska kunna användas i praktiken krävs således att minst ett certifieringsorgan väljer att ackreditera sig för ändamålet. Hur många certifieringsorgan som kommer att ansöka om att ackreditera sig för ändamålet är svårt att bedöma på förhand.

Ett ackrediterat certifieringsorgan ska utföra revisioner hos det certifierade byggprojekteringsföretaget. Krav på det ackrediterade certifieringsorganets utvärderingsaktiviteter finns i Swedacs föreskrift STAFS 2020:1 och i ackrediteringsstandarden ISO/IEC 17021–1. Kraven innebär bland annat att det ackrediterade certifieringsorganet ska vidta åtgärder för att utvärdera byggprojekteringsföretagets kvalitetsledningssystem, både i form av en första revision och genom återkommande revisioner.

7.2.1 Kostnader för ackreditering

Ett certifieringsorgans ackrediteringsavgift till Swedac beror på om certifieringsorganet redan är ackrediterat för att kunna certifiera enligt ett standardiserat kvalitetsledningssystem som till exempel ISO 9001, eller inte. För de certifieringsorgan som redan är ackrediterade för att genomföra certifieringar enligt ISO 9001 och som ansöker om att få sin ackreditering utökad i enlighet med Boverkets föreskrift, bedöms ackrediteringsavgiften uppgå till mellan 100 000–120 000 kr. Detta enligt uppgifter från Swedac. Variationen beror på att avgiften baseras på den tid som åtgår för att insynas den som ansöker om ackreditering. För certifieringsorgan som inte redan är ackrediterade för att genomföra certifieringar enligt ISO 9001, och vars ackrediteringsansökan därför

omfattar ISO 9001 inklusive föreskriftsförslaget, uppges ackrediteringsavgiften bli mellan 180 000–220 000 kr.³⁵

7.2.2 Möjlighet till utökad verksamhet

Som framgår av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen kan möjligheten till certifiering av byggprojekteringsföretag komma att innebära en utökad verksamhet för certifieringsorganen.³⁶ Förutsättningen för att certifieringsorganen ska vara villiga att ackreditera sig för att kunna certifiera byggprojekteringsföretag är att det finns tillräckligt med företag som vill certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Det krävs en kritisk massa av företag som väljer att certifiera sig för att certifieringsorganen ska kunna täcka ackrediteringskostnaderna till Swedac liksom kostnaderna för den arbetsinsats som certifiering och revision av de certifierade byggprojekteringsföretagen medför. Att systemet bygger på frivillighet bidrar till en viss osäkerhet när det gäller hur många aktörer som kan komma att certifiera sig som byggprojekteringsföretag och i vilken utsträckning som byggherrar kommer att använda sig av sådana företag.³⁷ Därmed kan det också vara svårare för certifieringsorganen att mer precist bedöma vilken marknadspotential och affärsnytta som man ser med att ackreditera sig för ändamålet.

En faktor som kan antas ha betydelse för beslutet att ackreditera sig för ändamålet är hur resurskrävande och kostsam som revisionen av de certifierade byggprojekteringsföretagen blir, eftersom detta kan antas påverka certifieringskostnaderna för företagen och därmed också hur många företag som ser en affärsnytta med att certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Boverket bedömer att bestämmelserna i föreskriftsförslaget bidrar till att underlätta revisionen utan att ge avkall på kvalitetskraven, eftersom revisionen kommer att vara baserad på ett standardiserat kvalitetsledningssystem och kan göras samordnat med övrig revision.

7.3 Personer med särskild kompetens

7.3.1 Särskilda krav på personcertifiering eller motsvarande kompetens

I 6 och 7 §§ föreskriftsförslaget ställs krav på att det certifierade byggprojekteringsföretaget ska ha tillgång till personal med tillräcklig kunskap och

³⁵ Avgiftssättningen regleras i Swedacs avgiftsföreskrift för ackreditering (STAFS 2022:14).

³⁶ Prop. 2021/22:212, S. 46.

³⁷ Utifrån samråd som hållits under arbetets gång har dock framkommit att exempelvis trähusbranschen ser certifierade byggprojekteringsföretag som ett ekonomiskt mycket intressant alternativ, givet föreskriftsförslagets utformning.

erfarenhet för att kunna bedöma om den projekterade byggnaden kan antas komma uppfylla kraven i plan- och byggregelverket. Vilka krav på särskild kompetens som ställs beror på vilken behörighetsklass som certifieringen avser (se avsnitt 5.1–5.2). De särskilda kraven berör certifierade kontrollansvariga, certifierade sakkunniga inom brandskydd samt konstruktörer med en kompetens, inriktning och erfarenhet som svarar mot de föreskrivna kraven.

Det är certifieringsorganen Kiwa och RISE som certifierar kontrollansvariga och sakkunniga. Enligt uppgifter från deras webbplatser finns för närvarande drygt 4 100 certifierade kontrollansvariga, varav cirka 1 300 är innehavare av certifikat med behörighet N och knappt 2 800 med behörighet K. Vidare finns totalt cirka 160 certifierade sakkunniga inom brandskydd, varav ett drygt tiotal med behörighet N och resterande med behörighet K.

7.3.2 Ökad efterfrågan på certifierade kontrollansvarigas och sakkunnigas tjänster

Kompetenskraven enligt 6 och 7 §§ bedöms i praktiken kunna leda till en ökad efterfrågan på certifierade kontrollansvariga och sakkunniga. Dessa personer och de företag som de representerar kan därför få fler uppdrag, antingen som anställda på ett certifierat byggprojekteringsföretag eller inom ramen för konsultavtal med olika certifierade byggprojekteringsföretag. Hur stor ökning det kan innebära är dock mycket svårbedömt då det helt kommer an på i vilken utsträckning som byggherrar kommer välja alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag.

7.4 Staten, regioner och kommuner

7.4.1 Ekonomiska konsekvenser för staten och statliga myndigheter

Boverket

Boverket kommer att genomföra informations- och vägledningsinsatser efter att föreskriften beslutats. Myndigheten kommer bland annat att ta fram vägledningsmaterial på PBL Kunskapsbanken för att underlätta tillämpningen. Eventuellt kan det även bli aktuellt med en utbildning inom PBL-kompetens. De nya reglerna kommer även presenteras i samband med olika informations- och kommunikationsinsatser i form av webbseminarier och konferenser. Boverket bedömer att det även behövs särskilda informationsinsatser mot sådana företag som skulle kunna vara intresserade av att certifiera sig för ändamålet, kanske främst större projekteringsföretag och småhustillverkare.

Boverkets kostnader för framtagandet av föreskriftsförslaget med tillhörande konsekvensutredning samt kommande kostnader för olika informations- och

vägledningsinsatser, täcks av myndighetens förvaltningsanslag och medför därför inga ekonomiska konsekvenser för statsbudgeten. Däremot kommer arbetet med vägledningen och andra informations- och kommunikationsinsatser som exempelvis webbseminarier och konferenser att ta resurser från annan planerad verksamhet på myndigheten.

Boverket kommer även att bistå med teknisk kompetens vid Swedacs tillsyn av de certifieringsorgan som väljer att bli ackrediterade för ändamålet. Hur mycket tid och resurser som detta tar i anspråk från Boverkets sida har inte gått att uppskatta, men rör sig troligen om en mindre tidsåtgång.

Swedac

Som framgår av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen³⁸ får Swedac som ackrediteringsmyndighet en utökad verksamhet genom att ackreditera de certifieringsorgan som vill komplettera sin ackreditering för att kunna certifiera enligt förslagets föreskrivna krav på kvalitetsledningssystem. Med den utökade verksamheten följer även en ökad tidsåtgång för tillsyn av de certifieringsorgan som väljer att bli ackrediterade för ändamålet.

För att kunna ackreditera och utöva tillsyn gentemot de certifieringsorgan som väljer att bli ackrediterade för ändamålet, behöver Swedac sätta sig in i och granska innebörden av föreskriftsförslagets kompletterande krav. De ökade kostnader för ackreditering och tillsyn som systemet med certifierade byggprojekteringsföretag innebär för Swedac finansieras med avgifter som tas ut av de certifieringsorgan som väljer att ackreditera sig för ändamålet.

Länsstyrelser och mark- och miljödomstolar

Som framgår av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen³⁹ kan systemet med certifierade byggprojekteringsföretag leda till att byggherrarna får starkare incitament att överklaga en kommuns bedömning av byggreglerna, om kommunens bedömning görs i ett tillsynsärende där byggnaden redan är uppförd. Sådana beslut överklagas till länsstyrelserna och domstolarna. Den ökning av antalet överklagade tillsynsärenden om uppfyllandet av byggreglerna som eventuellt kan följa av det nya regelverket bedömdes dock komma att utgöra en försumbar andel av de överklagade tillsynsärendena i länsstyrelserna och domstolarna. De merkostnader som systemet med certifierade byggprojekteringsföretag kan antas medföra för länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna bedömdes därför vara av så begränsad omfattning att de kan hanteras inom ramen för befintliga anslag.

³⁸ Prop. 2021/22:212, S. 42.

³⁹ Prop. 2021/22:212, S. 42.

Boverket tar fasta på den bedömning som gjordes inför lagändringen och bedömer inte att föreskriften i sig föranleder någon annan bedömning beträffande dessa konsekvenser.

7.4.2 Ekonomiska konsekvenser för regioner

Landets regioner agerar byggherrar till exempel genom sitt hälso- och sjukvårdsuppdrag. Förslaget bedöms därför inte beröra landets regioner i deras roll som byggherrar nämnvärt. Förslaget bedöms inte heller påverka regionerna på annat sätt.

7.4.3 Ekonomiska konsekvenser för kommuner

Påverkan på kommunernas arbetsinsats

Av PBL följer att om en byggherre använder sig av ett certifierat byggprojekteringsföretag, ska byggnadsnämnden inte pröva utformningskraven om lämplighet och tillgänglighet inför beslut om bygglov samt inte bedöma om de tekniska egenskapskraven kan antas bli uppfyllda inför beslut om startbesked. I stället får då byggprojekteringsföretaget ett civilrättsligt ansvar gentemot byggherren att bedöma om dessa krav kan antas komma att uppfyllas.⁴⁰ Enligt förarbetena till lagstiftningen⁴¹ kan användandet av ett certifierat byggprojekteringsföretag antas innebära en väsentligt minskad arbetsinsats för byggnadsnämnden inför bygglovsprövningen och inför beslut om startbesked, och att resurser därför frigörs för nämnden att fokusera mer på andra arbetsuppgifter.

Enligt Boverkets bedömning är de tidsvinster som kan antas uppnås inför byggnadsnämndernas bygglovsprövning då ett certifierat byggprojekteringsföretag används, relativt små, eller uppskattningsvis cirka två timmars handläggningstid vid bygglovsansökningar avseende en- och tvåbostadshus. Merparten av den frigjorda tiden uppstår genom att byggnadsnämnderna inte behöver lägga tid på att pröva kravet på lämplighet och tillgänglighetskravet, medan tidsvinsten är mer marginell när det gäller bedömningen av de tekniska egenskapskraven inför startbesked. Det senare förklaras av att det endast är byggnadsnämndens bedömning av om kraven i 8 kap. 4 § PBL kan antas vara uppfyllda som undantas från den ordinarie processen när ett certifierat byggprojekteringsföretag används. Nämndens tjänstepersoner måste likväl sätta sig in i åtgärden för att kunna avgöra om byggherrens förslag till kontrollplan kan fastställas i startbeskedet, varför det inte heller finns så stor besparingspotential om alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag används.

⁴⁰ Samtidigt har det certifierade byggprojekteringsföretaget ett offentligrättsligt ansvar i relation till certifieringsordningen att följa villkoren för certifieringen. Företaget övertar dock inte byggherrens offentligrättsliga ansvar för uppfyllandet av samhällets krav. Prop. 2021/22:212 S. 28.

⁴¹ Prop. 2021/22:212, S. 44.

Den uppskattade tidsbesparingen på två timmar per handlagt ärende kan sättas i relation till den totala handläggningstiden för ett bygglovsärende, som enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i genomsnitt uppgår till 25 timmar för ett en- och tvåbostadshus. För flerbostadshus handlar det om längre tid men det är svårare att ge en genomsnittssiffra då det finns en större variation i byggnaders komplexitet. Den tidsåtgång som handläggningen av bygglovsärenden kräver beror bland annat på byggnadens storlek och komplexitet.⁴² Att projekteringen är enklare och den genomsnittliga handläggningstiden för bygglov är kortare för småhus än för flerbostadshus, utgör ett mindre motiv till varför föreskriftsförslaget innehåller två olika behörighetsklasser. Handläggningstiden och även handläggningens omfattning kan antas variera mellan landets 290 kommuner beroende på olika förutsättningar i form av kompetens och resurser.

Byggnadsnämnderna har sammantaget under de senaste fyra åren i genomsnitt hanterat drygt 100 000 bygglov samt bedömt omkring 98 000 startbesked och 79 000 slutbesked.⁴³ Uppgifterna omfattar bygglov för nya byggnader och de ändringar som kräver lov eller anmälan. Statistiken ger en fingervisning om hur många bygglovsärenden och startbesked som byggnadsnämnderna kommer att behöva fatta beslut om även fortsättningsvis. Enligt uppgifter från bygglovs-handläggare är det dock endast en mindre del eller cirka 11–12 procent av alla bygglovsärenden som avser nybyggnad av bostadshus, och där det således kan bli aktuellt att använda ett certifierat byggprojekteringsföretag för projekteringen. Om man enbart räknar med nybyggnadsprojekt som involverar standardiserade och repeterbara processer, så är andelen bygglovsärenden som kan beröras av bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag ännu lägre.

Det bör understrykas att kompetenskraven i föreskriftsförslaget inte har som explicit syfte att uppnå en ambitionshöjning i kvalitetsgranskningen av projekteringen om denna görs av ett certifierat byggprojekteringsföretag i stället för på sedvanligt sätt. Boverket bedömer att nivån på kompetenskraven innebär att kvalitetsgranskningen och den arbetsinsats som krävs för att utföra denna, är jämförbar med den nivå som byggnadsnämnderna i genomsnitt svarar för.⁴⁴ Detta innebär att om ett certifierat byggprojekteringsföretag används för att bedöma kraven inför bygglov och startbesked så antas inte detta i sig ge upphov

⁴² SKR, [Tidsuppskattningar, statistik | SKR](#). Hämtad 2023-01-16. Bedömningen baserar sig på uppgifter från 35 kommuner Medelvärde var 25 timmar, lägsta värdet var 16 timmar och det högsta värdet 34 timmar.

⁴³ Dessa uppgifter är hämtade från konsekvensutredningen avseende Boverkets remitterade förslag till föreskrifter om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö.

⁴⁴ Enligt Boverkets bedömning är det dock tänkbart att ett certifierat byggprojekteringsföretag har möjlighet att bedriva kvalitetsgranskningen av projekteringen på ett effektivare sätt än en byggnadsnämnd med de samhällsekonomiska effektivitetsvinster som följer med detta. Hur stor en sådan tidsbesparing eventuellt skulle bli beror troligen mycket på den specifika nämndens förutsättningar i form av kompetens och resurser.

till en tidsbesparing och därmed en samhällsekonomisk effektivitetsvinst utan endast att handläggningstid omfördelas från byggnadsnämnden till det certifierade byggprojekteringsföretaget.⁴⁵

Tidsåtgång för tillkommande arbetsuppgifter och kompetensutveckling

Av PBL följer att en byggherre i ansökan om bygglov ska uppge om ett certifierat byggprojekteringsföretag använts för projekteringen och vilket detta i så fall är. För att en byggnadsnämnd inför bygglovet ska kunna ta beslut om ett byggprojekt omfattas av regelverket om certifierade byggprojekteringsföretag och den behörighetsklass som ansökan avser, krävs att den sätter sig in i föreskriftens bestämmelser. Byggnadsnämnden behöver ha kännedom om vilka bostadshus som omfattas av regelverket enligt 4 och 5 §§, liksom om det certifierade byggprojekteringsföretaget är certifierat enligt den behörighetsklass som svarar mot projekteringsens komplexitet. Byggnadsnämnderna måste även sätta sig in vilken funktion som certifierade byggprojekteringsföretag har och hur användandet av dessa påverkar den offentliga kontrollen av projekterings- och byggprocessen. Tid och resurser kommer därför behöva avsättas för kompetensutveckling av handläggare på landets byggnadsnämnder. Boverket bedömer att kompetensutvecklingen kommer att ske gradvis över tid i takt med att bygglovshandläggare och byggnadsinspektörer ställs inför de bedömningar som systemet med certifierade byggprojekteringsföretag kräver. Hur snabbt behovet av kompetensutveckling i praktiken kommer att vara kan antas variera mellan kommunerna, beroende på hur många handläggningsärenden som kommer att beröra certifierade byggprojekteringsföretag. Enligt Boverkets bedömning kan behovet av kompetensutveckling i genomsnitt antas uppgå till en arbetsdag (kursdag) per bygglovshandläggare och byggnadsinspektör.

Regelverket om certifierade byggprojekteringsföretag innebär att byggnadsnämnderna även får en ny administrativ uppgift. Den handlar om att underrätta det certifieringsorgan som har certifierat byggprojekteringsföretaget om byggnadsnämnden bedömer att företaget har gjort en uppenbar felbedömning. Mer specifikt rör det sig om felbedömningar av utformningskraven på lämplighet och tillgänglighet eller de tekniska egenskapskraven eller att det certifierade byggprojekteringsföretaget av något annat skäl är olämpligt för sin uppgift. Regeringen bedömer att en sådan underrättelse troligtvis kommer att ske sällan och inte kräva någon betydande arbetsinsats.⁴⁶

⁴⁵ Vinsten för samhället med att certifierade byggprojekteringsföretag används handlar i stället om att de merkostnader som beror på att byggnadsnämnderna gör olika bedömningar av krav och tekniska lösningar åtminstone delvis kan undvikas (jfr 6.1.6).

⁴⁶ Prop. 2021/22:212, S. 43.

Boverkets bedömning är att byggnadsnämndernas kostnader för handläggning och beslut av bygglovsärenden troligen inte minskar nämnvärt som en följd av att certifierade byggprojekteringsföretag används. Detta mot bakgrund av att den arbetsinsats och tid som frigörs hos byggnadsnämnderna inför bygglov och startbesked troligen kommer vara relativt liten enligt Boverkets bedömning. I den föreslagna föreskriften bedömer Boverket därmed att inte heller de avgifter som nämnden tar ut för att täcka bygglovskostnaderna minskar.

Det kommunala självstyret

Som framgår av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen⁴⁷ påverkas och inskränks den kommunala självstyrelsen genom användandet av certifierade byggprojekteringsföretag. Detta eftersom systemet innebär att byggnadsnämnden inte ska pröva utformningskraven avseende lämplighet och tillgänglighet samt de tekniska egenskapskraven inför bygglov respektive startbesked, utan att detta i stället ska bedömas av byggprojekteringsföretaget. Det kommunala självstyret påverkas dessutom av lagkravet på byggnadsnämndens underrättelseskyldighet till det certifieringsorgan som certifierat ett byggprojekteringsföretag som visar sig ha gjort uppenbara felbedömningar eller i övrigt visat sig vara uppenbart olämplig för sin uppgift. Enligt regeringen innebär alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag dock endast en marginell inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Föreskriften får i sig ingen påverkan på det kommunala självstyret, förutom i så måtto att det i föreskriften regleras för vilka bostadshus som alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag blir möjligt att använda, det vill säga i vilken potentiell omfattning som det kommunala självstyret i praktiken kan komma att påverkas och inskränkas.

Kommunen som byggherre

Kommuner kan påverkas i rollen som byggherre vid uppförande av sådana bostadshus som omfattas av föreskriften. En kommun som agerar byggherre och anlitar ett certifierat byggprojekteringsföretag bedöms påverkas på samma sätt som beskrivits för fallet då byggherren är ett företag.

7.5 Europeiska unionen

Bestämmelserna i föreskriften överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU och går inte utöver dessa.

⁴⁷ Prop. 2021/22:212, S. 44.

7.6 Miljö och klimat

Av förarbetena till lagändringen⁴⁸ framgår att systemet med certifierade byggprojekteringsföretag inte innebär någon ändring av de krav som enligt PBL ska uppfyllas vid nybyggnad av bostäder. Lokaliseringen av en byggnad med dess närmare placering och utformning med hänsyn till gällande detaljplan och områdesbestämmelser, ska fortfarande prövas av kommunen i bygglovet. Inför lagändringen bedömde därför regeringen att alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag inte får några konsekvenser för Sveriges klimatmål, generationsmålet eller miljö kvalitetsmålen, såsom God bebyggd miljö.

Boverket bedömer att föreskriften i sig inte får några direkta konsekvenser ur miljö- och klimatsynpunkt.

7.7 Kulturmiljö samt arkitektur och gestaltad livsmiljö

Reglerna i PBL om certifierade byggprojekteringsföretag berör inte byggnadsnämndernas bygglovsprövning av utformningskravet på god form-, färg- och materialverkan. Dessutom ska lokaliseringen av en byggnad med dess närmare placering och utformning samt förenligheten med gällande detaljplan och områdesbestämmelser fortfarande prövas i bygglovet. Föreskriften bedöms därför inte få någon påverkan på kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö och de nationella mål som finns inom dessa områden.

7.8 Social hållbarhet

7.8.1 Personer med nedsatt funktionsförmåga

Enligt förarbetena till lagändringen⁴⁹ bedöms inte certifierade byggprojekteringsföretag leda till att fler nybyggda bostäder inte uppfyller utformningskraven på lämplighet och tillgänglighet eller de tekniska egenskapskraven. Certifierade byggprojekteringsföretag bedöms inte heller få några negativa konsekvenser för exempelvis personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Regeringen föreslår dock att det bör genomföras en utvärdering, bland annat för att säkerställa att tillgängligheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga faktiskt inte har påverkats negativt av reformen.

Boverket bedömer att föreskriften i sig inte medför särskilda konsekvenser för personer med nedsatt funktionsförmåga. Den kvalitetsledningscertifiering och de kompetenskrav som anges i föreskriften borgar för en kvalitetssäkring av

⁴⁸ Prop. 2021/22:212, S. 48.

⁴⁹ Prop. 2021/22:212, S. 47.

projekteringen som åtminstone svarar upp mot den som sker i processen utan användning av certifierade byggprojekteringsföretag.

7.8.2 Barn och unga

Boverket bedömer att föreskriften i sig inte medför särskilda konsekvenser för barn och unga. Den kvalitetsledningscertifiering och de kompetenskrav som anges i föreskriften borgar för en kvalitetssäkring av projekteringen som åtminstone svarar upp mot den som sker i processen utan användning av certifierade byggprojekteringsföretag.

7.8.3 Äldre

Boverket bedömer att föreskriften i sig inte medför särskilda konsekvenser för äldre. Den kvalitetsledningscertifiering och de kompetenskrav som anges i föreskriften borgar för en kvalitetssäkring av projekteringen som åtminstone svarar upp mot den som sker i processen utan användning av certifierade byggprojekteringsföretag.

7.8.4 Integration och boendesegregation

Föreskriften bedöms inte få några direkta konsekvenser för integrationen och boendesegregationen. Indirekt kan dock föreskriften leda till att minska ojämlikheten i boendet, genom att föreskriftens utformning bidrar till ett samlat regelverk som ger goda förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande i allmänhet och av jämförelsevis billigare seriellt tillverkade bostadshus i synnerhet, vilket skulle innebära att det kommer ut fler nya bostäder på marknaden av ett slag som fler människor har råd att efterfråga.

7.8.5 Jämställdhet

Boverket bedömer att föreskriften i sig inte medför särskilda konsekvenser ur jämställdhetssynpunkt för kvinnor och män. Den kvalitetsledningscertifiering och de kompetenskrav som anges i föreskriften borgar för en kvalitetssäkring av projekteringen som åtminstone svarar upp mot den som sker i processen utan användning av certifierade byggprojekteringsföretag.

7.8.6 Folkhälsa

Som framgår av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen⁵⁰ går det enligt Folkhälsomyndigheten inte att bedöma vilka konsekvenser som alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag får för människors hälsa och jämlikheten i hälsa. I samma konsekvensutredning gör dock regeringen bedömningen att i den utsträckning som certifierade byggprojekteringsföretag bidrar till att underlätta bostadsbyggandet, kan det få viss positiv betydelse för det

⁵⁰ Prop. 2021:22/212, S. 47.

övergripande folkhälsopolitiska målet om att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Boverket bedömer att föreskriften i sig inte medför särskilda konsekvenser ur hälso- eller folkhälsosynpunkt. Den kvalitetsledningscertifiering och de kompetenskrav som anges i föreskriften borgar för en kvalitetssäkring av projekteringen som åtminstone svarar upp mot den som sker i processen utan användning av certifierade byggprojekteringsföretag.

7.9 Övrigt

7.9.1 Konsekvenser för bostadsbyggandet

Som framgår av förarbetena till lagändringen⁵¹ förväntas systemet med byggprojekteringsföretag i de fall det används, leda till en ökad förutsägbarhet i byggprocessen, vilket kan korta ledtiderna och därigenom sänka produktionskostnaderna. Genom att effektiviteten i byggprocessen förbättras kan systemet bidra till ett ökat bostadsbyggande, framför allt av seriellt tillverkade bostäder.

Vid framtagandet av föreskriften har Boverket vägt tydlighet och detaljeringsgrad mot ambitionen att begränsa certifieringskostnaderna och därigenom öka systemets attraktivitet. Boverket bedömer att utformningen av kompetenskraven i föreskriften kan förstärka de positiva effekter i form av ökad effektivitet i byggprocessen och ett ökat bostadsbyggande som tas upp i propositionen.

En fördel med föreskriften är också att systemet kan användas vid flera typer av bostadsproduktion. Detta även vid uppförande av bostadshus som innehåller en lokaldel, förutsatt att lokalarean inte överstiger de begränsningar som ges av bestämmelserna i 4 § föreskriften. Boverket bedömer därför att den föreslagna utformningen av föreskriftsbestämmelserna möjliggör en bred tillämpning av systemet med certifierade byggföretag, och därmed i sig bör kunna bidra till det uttalade syftet att underlätta bostadsbyggandet.⁵² Denna bedömning gäller trots att vissa byggnader föreslås undantas från regelverket i enlighet med 4 och 5 §§ föreskriften och utifrån de överväganden som ges i avsnitt 5.3. Skälet till att undantagen inte bedöms göra någon stor skillnad vad föreskriftens potentiella effekter på bostadsbyggandet beträffar, är att de undantagna byggnaderna typiskt sett är mer unika objekt och att det därför inte vore ändamålsenligt att använda sig av certifierade byggprojekteringsföretag vid uppförande av sådana byggnader, även om det hade varit möjligt enligt regelverket.

⁵¹ Prop. 2021/22:212, S. 20.

⁵² Prop. 2021/22:212, S. 21.

Samtidigt måste Boverkets föreskrift ses i ett större sammanhang. Bostadsbyggnadsvolymen och produktionskostnaderna påverkas och drivs av en stor mängd faktorer. Bostäder byggs på marknadens villkor och styrs därför av efterfrågan och konjunktur. Systemet med certifierade byggprojekteringsföretag är en faktor bland många för att öka bostadsbyggandet och minska produktionskostnaderna.

8 Författningskommentarer

Detta kapitel innehåller en kortfattad genomgång av föreskriftens paragrafer, med beskrivning och motiv för lydelseerna.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av byggprojekteringsföretag

Allmänt

1 §

Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd om

- a) certifiering av ett sådant certifierat byggprojekteringsföretag som avses i 9 kap. 32 b § plan- och bygglagen (2010:900), och
- b) om vilka bostadshus som ska omfattas av 9 kap. 32 b och 32 c §§ och 10 kap. 25 a § plan- och bygglagen.

De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i denna författning. De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text.

Bestämmelsen klargör kopplingen till kraven i PBL. I andra stycket tydliggörs hur de allmänna råden i författningen gäller.

Definitioner

2 §

Termer och uttryck i denna författning har samma betydelse som i plan- och bygglagen (2010:900), och plan- och byggförordningen (2011:338).

Bestämmelsen tydliggör att termer som finns i lag och förordning har samma betydelse i dessa föreskrifter, vilket underlättar vid tillämpningen.

Behörighetsklasser vid certifiering

3 §

Certifiering får lämnas för

1. behörighet *Normal* för en- och tvåbostadshus med högst två våningar,
2. behörighet *Kvalificerad* för byggnader enligt 4 och 5 §§.

Bestämmelsen anger de två behörighetsklasser som ett företag kan certifieras för. Om ett företag väljer att certifiera sig för klassen **Kvalificerad** så gäller den för alla byggnader som omfattas av föreskriften, alltså även de som klassen **Normal** gäller för. De företag som väljer klassen **Kvalificerad** behöver alltså bara ha en certifiering.

Syftet med att ange två behörighetsklasser är att underlätta för företag som vill certifiera sig. Högre krav än vad som är nödvändigt ska inte ställas. Därför föreslås en klass **Normal**, som är avgränsad till att gälla för en- och tvåbostadshus.

De grundläggande kompetenskraven för de två klasserna ställs i 6 och 7 §§. Närmare specificering av de kompetenser som behövs för de uppdrag som det certifierade byggprojekteringsföretagets avser att åta sig ska framgå av företagets kvalitetsledningssystem. Krav på detta anges i 9 §.

Närmare överväganden finns i 5.1, 5.2, 7.1 och 7.3.

Byggnader som omfattas av föreskriften

4 §

Bestämmelserna i 9 kap. 32 b och 32 c §§ och 10 kap. 25 a § plan- och bygglagen (2010:900), om certifierade byggprojekteringsföretag får tillämpas vid nybyggnad av bostadshus. Med bostadshus avses även byggnader som förutom bostäder innehåller lokaler, om lokalarean

1. högst motsvarar byggnadsarean, och
2. inte överstiger boarean.

Från lokalarean får dock undantas lokalkomplement och garage i källare.

Bestämmelsen preciserar i hur stor omfattning ett bostadshus får innehålla lokaler och fortfarande innefattas av begreppet bostadshus enligt denna föreskrift. Omfattningen anges som en begränsning i andel av boarean. När andelen beräknas ska i källaren belägna garage och lokalkomplement inte räknas in i lokalarean. Med lokalkomplement avses här sådant som till exempel förråd eller maskinrum som besökare till verksamheten inte har tillträde till och som endast tillfälligtvis besöks av personal.

Närmare överväganden finns i 5.3 och 7.1.5.

5 §

Trots 4 § får bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag inte tillämpas på byggnader som har krav på räddningshiss eller andra byggnader som kan innebära en komplicerad insats för räddningstjänsten i händelse av brand.

Bestämmelsen anger vilka byggnader som inte omfattas av föreskriften, trots att de är bostadshus enligt 4 §. Avgränsningens syfte är att vissa byggnader inte ska kunna undantas från byggnadsnämndens bedömning inför startbeskedet.

Krav på räddningshiss finns normalt för byggnader med fler än 10 plan eller för byggnader med en byggnadshöjd på cirka 30 meter eller mer.

Exempel på andra byggnader med en komplicerad räddningsinsats kan vara om byggnaden

- har långa tillträdesvägar till större källargarage,
- har lokaler med mycket stort personantal, eller
- har delar som är avsedd för personer som inte kan förväntas utrymma själv eller med hjälp av tillgänglig personal.

Dessa kriterier kan vara aktuella oavsett byggnadens höjd eller antal våningar.

Närmare överväganden finns i 5.3 och 7.1.5.

Särskilt krav på kompetens

6 §

Ett certifierat byggprojekteringsföretag med behörighet Normal ska ha tillgång till

1. certifierad kontrollansvarig behörighet N enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:14) om certifiering av kontrollansvariga, eller personer med likvärdig erfarenhet och kompetens, och

2. personer med den kunskap och erfarenhet som behövs för att kunna bedöma de byggnader företaget enligt 9 § 2 avser att åta sig bedömning av.

Allmänt råd

Har en person flera behörigheter kan den tillgodose flera av de angivna kompetenserna.

Bestämmelsen anger vilka kompetenser som ett företag ska ha tillgång till för att kunna certifiera sig som ett byggprojekteringsföretag behörighetsklass **Normal**.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att vissa kompetenser finns tillgängliga hos de certifierade byggprojekteringsföretagen, och att kravet är anpassat för behörighetsklassen **Normal**.

I bestämmelsen ställs ett särskilt krav på tillgång till en certifierad kontrollansvarig, behörighet N, för ett företag med behörighetsklass **Normal**. En person med likvärdig kompetens och erfarenhet uppfyller kravet även utan certifiering. Syftet med det är att möjliggöra för personer, som har den nödvändiga kompetensen och erfarenheten, att tillgodose behovet hos ett certifierat byggprojekteringsföretag, utan att en giltig certifiering för KA krävs.

Enligt bestämmelsens punkt 2 ska företaget dessutom i kvalitetsledningssystemet beskriva vilka kompetenser, utöver kravet enligt punkt 1, som är nödvändiga för de uppdrag företaget avser att åta sig. Krav på kvalitetsledningssystemet ställs i 9 §.

Om en person besitter flera behörigheter eller relevanta kompetensområden så kan denna samma person uppfylla kravet för fler kompetenser.

Närmare överväganden finns i 5.2, 7.1.4, 7.1.7 och 7.3.

7 §

Ett certifierat byggprojekteringsföretag med behörighet Kvalificerad ska ha tillgång till

1. certifierad kontrollansvarig behörighet K enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:14) om certifiering av kontrollansvariga, eller personer med likvärdig erfarenhet och kompetens,
2. certifierad sakkunnig inom brandskydd behörighet K enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:17) om certifiering av sakkunniga inom brandskydd, eller personer med likvärdig erfarenhet och kompetens,
3. konstruktör med lägst högskoleingenjörsexamen med inriktning mot byggkonstruktion samt med minst sex års erfarenhet av projektering av byggnaders bärförmåga, stadga och beständighet, och
4. personer med den kunskap och erfarenhet som behövs för att kunna bedöma de byggnader företaget enligt 9 § 2 avser att åta sig uppdrag för.

Allmänt råd

Har en person flera behörigheter kan den tillgodose flera av de angivna kompetenserna.

Bestämmelsen anger vilka kompetenser som ett företag ska ha tillgång till för att kunna certifiera sig som byggprojekteringsföretag behörighetsklass **Kvalificerad**.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att vissa kompetenser finns tillgängliga hos de certifierade byggprojekteringsföretagen, och att kravet är anpassat för behörighetsklassen **Kvalificerad**.

I bestämmelsen ställs ett särskilt krav på att tillgång till en certifierad kontrollansvarig, behörighet K, och en certifierad sakkunnig inom brandskydd, behörighet K. Även icke-certifierade personer med likvärdiga kompetenser och erfarenheter uppfyller kravet. Företaget ska även ha tillgång till en konstruktör, och bestämmelsen preciserar kraven som ställs på den personen. Kompetenskravet ska säkerställa att det är en person som kan bedöma om projekteringen av en byggnad har utförts på ett sådant sätt att byggnaden kan antas uppfylla kraven på bärförmåga, stadga och beständighet. Däri ligger att personen kan bedöma om projekteringen har utförts av en person med rätt kompetens och enligt vedertagna metoder.

Enligt bestämmelsens punkt 4 ska företaget dessutom i kvalitetsledningssystemet beskriva vilka kompetenser, utöver kraven enligt punkterna 1–3, som är nödvändiga för de uppdrag företaget avser att åta sig. Krav på kvalitetsledningssystemet ställs i 9 §.

Om en person besitter flera behörigheter eller relevanta kompetensområden så kan denna samma person uppfylla kravet för fler kompetenser.

Närmare överväganden finns i 5.2, 7.1.4, 7.1.7 och 7.3.

Kvalitetsledningssystem

8 §

Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska tillämpa ett certifierbart kvalitetsledningssystem.

Bestämmelsen preciserar att det kvalitetsledningssystem som krävs enligt 9 kap. 32 b § PBL ska vara möjligt att certifiera av ett certifieringsorgan som är ackrediterat enligt förordning (EG) nr 765/2008. Ett kvalitetsledningssystem enligt SS-EN ISO 9001 uppfyller bestämmelsens krav.

Närmare överväganden finns i 5.4, 7.1.3–5, 7.1.7 och 7.2.

9 §

Kvalitetsledningssystemet ska innehålla en beskrivning av

1. kvalitetsmål och organisationsstruktur samt roller, ansvar och befogenheter vid bedömningen av att projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen (2010:900),
2. vilka kategorier av byggnader företaget avser att åta sig bedömning av,
3. vilka kompetenser som behövs enligt 6 § 2 och 7 § 4 för de byggnader företaget avser att åta sig bedömning av enligt punkt 2,
4. hur företaget kommer att säkerställa tillgång till kompetens enligt kraven i 6 och 7 §§,
5. rutiner för fortbildning avseende för verksamhetsområdet relevanta lagar, förordningar och föreskrifter,
6. hur företaget ska säkerställa att projekteringen har utförts med rätt kompetens och på ett fackmässigt sätt,
7. hur kontrollen kommer att ske av den genomförda projekteringen så att den säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen, och
8. hur det ska dokumenteras vem som har utfört kontrollen och på vilket underlag kontrollen har skett.

Allmänt råd

Tillgång till kompetens kan säkerställas genom egen anställd personal eller genom avtal.

En beskrivning av hur kontrollen kommer att ske avser bland annat en beskrivning av i vilken utsträckning projekteringshandlingarna ska bedömas av annan personal än de som utfört projekteringen.

Bestämmelsen preciserar kompletterande krav på vad ett kvalitetsledningssystem enligt 8 § ska innehålla. Preciseringarnas syfte är att kunna verifiera att det certifierade byggprojekteringsföretaget uppfyller kraven på kompetens enligt 6 och 7 §§. Preciseringarna syftar även till att säkerställa att företaget har de rutiner och processer som är nödvändiga för att kunna göra bedömningarna som denna föreskrift avser. Bestämmelsens krav utgör underlag för certifieringsorganens bedömning av företag inför beslut om certifiering. De utgör även underlag vid revisioner, och eventuella beslut om återkallande av certifiering (enligt 13 §).

Det allmänna rådet anger en rekommendation av hur företaget kan säkerställa tillgången till de kompetenser som behövs. Det allmänna rådet anger också att beskrivningen av kontrollen enligt föreskriftens punkt 7 och 8 rekommenderas innehålla angivelser av om kontroll ska göras av någon som inte varit delaktig i projekteringen. Det kan vara relevant för vissa kontroller, exempelvis av uppfyllelsen av reglerna om bärförmåga, stadga och beständighet.

Närmare överväganden finns i 5.4, 7.1.3–5, 7.1.7 och 7.2.

Rapporteringsskyldighet

10 §

Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska varje år lämna in en rapport till certifieringsorganet om genomförda uppdrag som certifierat byggprojekteringsföretag. Rapporten ska innehålla uppgift om fastighetsbeteckning samt kontaktuppgifter till beställare för varje genomfört uppdrag. Rapporten ska även innehålla uppgifter om förändringar avseende de personer som krävs enligt 6, 7 och 9 §§.

Bestämmelsen ställer krav på att företaget varje år ska rapportera sina genomförda uppdrag och vilka uppgifter rapporteringen ska innehålla.

Kravet på rapportering av förändringar i tillgången till kompetenser kan handla om förändringar i den egna personalen eller gällande personer knutna genom avtal. Eventuella byten av nyckelkompetenser behöver också finnas med i rapporten. Rapporteringen är av betydelse för att certifieringsorganet ska kunna bedöma om förändringar har genomförts som påverkar företagets certifiering. Ett återkallande av certifieringen enligt 13 § kan bli aktuellt.

Närmare överväganden finns i 5.5, 7.1.3, 7.1.7 och 7.2.

11 §

Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska snarast underrätta certifieringsorganet om det kommer till företagets kännedom att ett uppdrag som företaget ansvarat för

1. har nekats slutbesked, eller
2. inom ramen för byggnadsnämndens tillsyn blivit föremål för förelägganden eller förbud under byggprocessen eller i efterhand.

Bestämmelsen ställer krav på att företaget ska underrätta certifieringsorganet om en byggnad som det certifierade byggprojekteringsföretaget har bedömt uppfyller utformningskraven och de tekniska egenskapskraven senare av byggnadsnämnden har bedömts inte uppfylla dessa krav. Detta ska göras så snart företag fått kännedom om det, alltså utöver den årliga rapporteringen. Rapporteringsskyldigheten gäller även om byggnadsnämndens ingripande inte har föranletts av det certifierade byggprojekteringsföretagets bedömningar.

Rapportering är av betydelse för att certifieringsorganet ska kunna bedöma om företaget visar sig vara olämpligt för att inneha certifiering. Ett återkallande av certifieringen enligt 13 § kan bli aktuellt.

Närmare överväganden finns i 5.5 och 7.2.

Certifieringens giltighet

12 §

Certifiering för ett certifierat byggprojekteringsföretag får medges för en period av högst tre år åt gången.

Bestämmelsen anger hur lång giltighetstid ett certifikat får ha.

Närmare överväganden finns i 5.6, 7.1.3, 7.1.7 och 7.2.

Återkallande av certifiering

13 §

Den som har certifierat ett byggprojekteringsföretag får återkalla certifieringen om det certifierade byggprojekteringsföretaget

1. inte längre har tillgång till de i 6, 7 och 9 §§ angivna kompetenserna, eller
2. har erhållit certifieringen på felaktiga grunder.

Bestämmelsen anger att ett certifieringsorgan får återkalla en certifiering och av vilka anledningar det kan göras. Bestämmelsen utgör en precisering till 11 kap. 36 § PBL som anger att en certifiering kan återkallas om företaget visat sig olämpligt för uppgiften. I förarbetena till bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag ges det andra exempel på olämplighet som kan föranleda återkallande av certifieringen⁵³. Det kan vara om företaget har gjort en uppenbar felbedömning av utformningskraven på lämplighet för sitt ändamål eller tillgänglighet och användbarhet, eller av de tekniska egenskapskraven. Olämplighet kan även bestå i om företaget inte följer de föreskrifter som ligger till grund för certifieringen eller inte utför sitt uppdrag på ett opartiskt sätt. Det kan även avse andra missförhållanden som är relevanta, som till exempel ekonomiska oegentligheter i verksamheten.

Närmare överväganden finns i 5.7 och 7.2.

⁵³ Prop. 2021/22:212 S. 52–53.

9 Referenslista

[Akrediteringsstandarden SS-EN ISO/IEC 17021–1](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:14\) om certifiering av kontroll-ansvariga.](#)

[Boverkets rapport ”Certifierade byggprojekteringsföretag – Förstudie” \(2022:18\)](#)

[Boverkets rapport ”En mer förutsägbar byggprocess - Förenklad kontroll av serietillverkade hus” \(2017:23\)](#)

[Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden.](#)

[Förordningen \(2007:1244\) om konsekvensutredning vid regelgivning](#)

[Ledningssystemstandarden för kvalitet SS-EN ISO 9001](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\)](#)

[Plan- och bygglag \(2010:900\)](#)

[Proposition ”Certifierade byggprojekteringsföretag – en mer förutsägbar byggprocess \(prop. 2021/22:212\)](#)

[SKR:s webbartikel: Tidsåtgång för några vanliga ärendetyper](#)

[Swedacs avgiftsföreskrift för ackreditering \(STAFS 2022:14\)](#)

[Swedacs föreskrifter allmänna råd om ackreditering \(STAFS 2020:1\)](#)

Bilaga 1 Företag och näringsgrenar som potentiellt berörs

Tabell 1 visar antal företag, fördelat över storleksklasser och per verksamhetsområde, som kan beröras av föreskriften. Tabellvärdena avser år 2022.

Tabell 1. Antal företag, fördelat över antal anställda och näringsgren som kan beröras av föreskrifterna om certifierade byggprojekteringsföretag

Bransch	SNI-kod	0	1–9	10–49	50–99	100–199	200–499	500+	Summa
Utvecklare av byggprojekt	41.100	666	157	19	1	2	1	0	846
Entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	41.200	16 540	9 257	1 504	137	41	22	7	27 508
Fastighetsbolag, bostäder	68.201	19 641	3 140	342	78	33	24	0	23 258
Bostadsrättsföreningar	68.204	20 016	2 966	33	0	0	0	0	23 015
Arkitektkontor	71.110	2 995	1 111	153	15	6	2	1	4 283
Tekniska konsultbyråer inom bygg- och anläggningsteknik	71.121	8 730	5 101	397	27	12	6	7	14 280
Teknisk konsultverksamhet inom energi med mera	71.124	3 298	1 710	201	17	9	1	0	5 236
Övriga tekniska konsultbyråer	71.129	1 884	658	84	10	1	6	2	2 645
Tekniska provnings- och analysföretag	71.200	715	382	63	11	5	7	4	1 187

Källa: SCB, Företagsdatabasen (FDB).

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se